

Praktikpladsanalyse

Kortlægning af praktikpladspotentiale i virksomheder, samt unges adfærd i forhold til valg af erhvervsuddannelse

Udarbejdet for Regional Udvikling,
Region Midtjylland

Juni 2015

Indhold

1	Intro.....	3
1.1	Fokus på erhvervsuddannelser.....	3
1.1.1	Valg af erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse.....	3
1.1.2	Fuldføre en erhvervsuddannelse.....	3
1.2	Rapportens opbygning.....	5
2	Metode.....	6
2.1	Spørgeskemaundersøgelse og fokusgruppeinterview.....	6
2.1.1	Folkeskoleelever.....	6
2.1.2	Gymnasieelever.....	7
2.1.3	Praktikpladssøgende.....	8
2.1.4	Praktikplads godkendte virksomheder.....	9
2.1.5	Ikke praktikplads godkendte virksomheder.....	10
3	Mulige indsatsområder.....	12
3.1	Udfordringerne.....	12
3.2	Mulighederne.....	13
3.3	Aktørerne og indsatserne.....	13
3.4	Forslag til indsatser.....	16
3.4.1	Flere praktikpladser.....	16
3.4.2	Valg af en erhvervsuddannelse.....	17
3.4.3	Kendskab til erhvervsuddannelserne.....	18
4	Elevundersøgelsen.....	20
4.1	Betydning for valg af ungdomsuddannelse.....	20
4.2	Tidspunkt for valg af uddannelse.....	22
4.3	Kendskab til erhvervsuddannelser.....	22
4.4	Erhvervsuddannelsernes image.....	24
4.5	De praktikpladssøgende.....	25
5	Virksomhedsundersøgelse.....	31
5.1	Forventninger til arbejdskraftsbehov.....	31
5.2	Barrierer i forhold til at ansætte en lærling/elev.....	34
5.3	Kendskab til fleksible forløb.....	37
5.4	Tilskud/præmie.....	39
5.5	Oplevelsen af folkeskolernes og de unges kendskab til erhvervsuddannelserne.....	40

1 Intro

Denne analyse ser på unges adfærd i forhold til valg af erhvervsuddannelse og praktikpladssøgning, samt på hvilke barrierer og forbehold virksomheder i Region Midtjylland oplever i forhold til at oprette og tilvejebringe praktikpladser.

1.1 Fokus på erhvervsuddannelser

1.1.1 Valg af erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse

I aftalen om ”Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser¹” er målsætningen, at mindst 25 % af en ungdomsårgang i 2020 skal vælge en erhvervsuddannelse **direkte efter 9. eller 10. klasse**. I 2025 er målet 30 %.

Samtidig er en af udfordringerne ved at beskæftige sig med overgangen mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne, at det er en sektor som er reformramt. Inden for det sidste år er der således vedtaget en *folkeskolereform*², som betyder ændrede skolevaner for eleverne, og en *erhvervsuddannelsesreform*³, som betyder nye adgangskrav og flere timer til eleverne. Samtidig er der i forbindelse med erhvervsuddannelsesreformen gennemført en række ændringer på *vejledningsområdet* primært vedrørende overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse og Ungdommens Uddannelsesvejledning.

Denne analyse rammer derfor ned i en uddannelsessektor, der er under forandringer. Forandringer, som man endnu ikke kender effekterne af. På den baggrund er det derfor svært at basere sig på eksisterende statistisk materiale og analyser af overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelser.

Denne regionale analyse kortlægger de unge 8., 9. og 10. klasse elevers adfærd anno 2015 med hensyn til valg af ungdomsuddannelse. Samtidig kortlægges baggrunden for gymnasielevernes valg af ungdomsuddannelse – med særlig fokus på fravalget af en erhvervsuddannelse.

1.1.2 Fuldføre en erhvervsuddannelse

I aftalen om ”Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser” er intentionen, at flere af de unge, der vælger en erhvervsuddannelse, også skal færdiggøre uddannelsen – målet er, at i 2020 skal mindst 60 % af de unge, der påbegynder en erhvervsuddannelse, fuldføre uddannelsen. I 2025 er målet mindst 67 %.

En af flere forudsætninger for at flere unge fuldfører en erhvervsuddannelse er, at der sikres praktikpladser til alle, som påbegynder en erhvervsuddannelse.

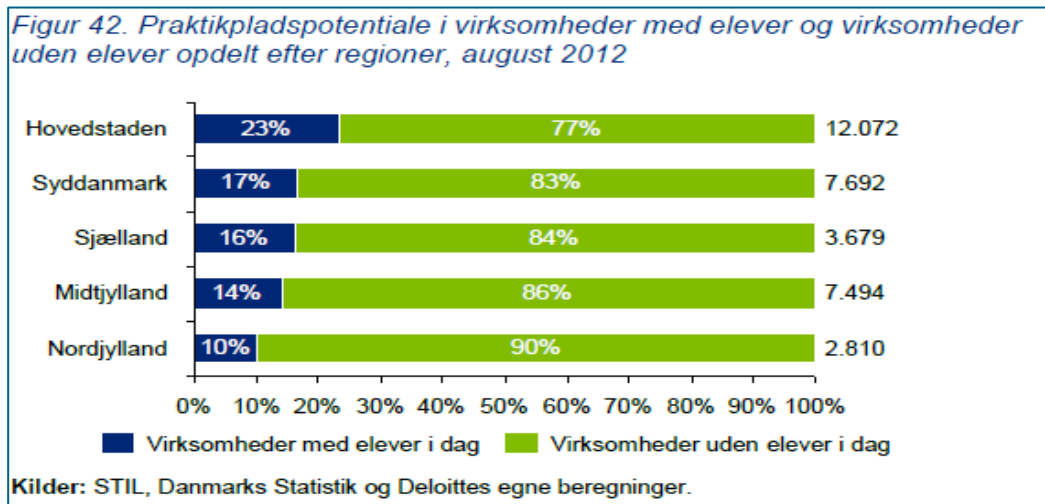
¹ Aftale om Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser, 24. januar 2014, Regeringen (Socialdemokraterne og Radikale Venstre), Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Konservative Folkeparti og Liberal Alliance

² Ikrafttræden august 2014

³ Ikrafttræden august 2015

I rapporten "Praktikpladspotentiale og benchmarking af erhvervsskolerne"⁴, fremgår det, at praktikpladspotentialet i Region Midtjylland pr. august 2012 er på 7.494 praktikpladser. Potentialer findes primært i virksomheder, der ikke har elever, jf. figur 42 i rapporten. Figuren er indsat nedenfor. Af figuren fremgår, at 86 % af de potentielle praktikpladser findes i virksomheder uden elever.

Figur 1 Praktikpladspotentiale i virksomheder med elever og virksomheder uden elever opdelt efter regioner, august 2012

Figuren er fra "Praktikpladspotentiale og benchmarking af erhvervsskolerne", side 41.

Af rapporten fremgår ligeledes, at der i Region Midtjylland pr. august 2012 var 2.150 elever, som enten var i skolepraktik eller var praktikpladssøgende. Dermed var udbuddet af praktikpladser højere end efterspørgslen, hvorfor det burde være muligt at få alle elever i praktik.

I Region Midtjylland er der godt 40.000 godkendte praktikpladser fordelt på knap 19.000 praktikplads godkendte virksomheder. Af nedenstående tabel er praktikpladser og virksomheder opdelt på indgange og her fremgår det, at der på alle indgange er et "overskud" af praktikpladser i forhold til antal praktikpladssøgende.

⁴ Undervisningsministeriet, 21. januar 2015, Analysenotat

Tabel 1 Godkendte praktikpladser og virksomheder opdelt på indgange

	Antal godkendte praktikpladser	Antal godkendte virksomheder	Antal indgåede aftaler ¹	Godkendte praktikpladser pr. virksomhed	Andel indgåede aftaler i forhold til antal godkendte	Antal praktikplads søgende ²	Antal ikke besatte godkendte praktikpladser
Bil, fly og andre transportmidler	2.938	1.357	1.174	2,2	40%	71	1.764
Bygge og anlæg	3.910	2.513	2.612	1,6	67%	185	1.298
Bygnings- og brugerservice	544	366	256	1,5	47%	57	288
Dyr, planter og natur	5.918	2.279	1.208	2,6	20%	12	4.710
Krop og stil	669	584	327	1,1	49%	0	342
Mad til mennesker	2.743	1.143	1.313	2,4	48%	30	1.430
Medieproduktion	799	464	369	1,7	46%	39	430
Merkantil	12.158	5.624	5.328	2,2	44%	281	6.830
Produktion og udvikling	6.433	2.763	1.677	2,3	26%	39	4.756
Strøm, styring og it	2.683	1.120	1.400	2,4	52%	183	1.283
Transport og logistik	1.243	662	447	1,9	36%	19	796
I alt excl. sundhed, omsorg og pædagogik	40.038	18.875	16.111	2,1	40%	916	23.927

¹ Kilde: UVM's database

² Kilde UVM's database november 2014

Man kan dog ikke ud fra statistikken se hvilke typer elever, der mangler praktikplads holdt op mod i hvilke erhverv de potentielle praktikpladser er, ligesom der ikke er set på mulige barrierer, herunder geografi, til at de potentielle praktikpladser ikke udnyttes.

Denne regionale analyse kortlægger barrierer og forbehold i virksomhederne i forhold til at indgå uddannelsesaftaler. Samtidig kortlægges barrierer og forbehold i forhold til praktikpladssøgning hos de praktikpladssøgende erhvervsskoleelever, der er i gang med grundforløb, i skolepraktik eller anden beskæftigelse.

1.2 Rapportens opbygning

I kapitel 2 er metoden bag indsamling af data for de enkelte målgrupper beskrevet. I kapitel 3 er udfordringerne, mulighederne og de centrale aktører beskrevet. Sidst i kapitlet er der beskrevet forslag til mulige indsatser.

I henholdsvis kapitel 4 og 5 er resultaterne af elevundersøgelsen og virksomhedsundersøgelsen uddybende beskrevet.

2 Metode

Analysen bygger på data indsamlet dels gennem en spørgeskemaundersøgelse, dels gennem fokusgruppeinterview. Data er indsamlet i perioden 27. april 2015 – 29. maj 2015.

Derudover er der afholdt et møde med Forprojektgruppen vedr. øget praktikpladsindsats, hvor resultaterne af dataindsamlingen er præsenteret og mulige indsatser drøftet.

2.1 Spørgeskemaundersøgelse og fokusgruppeinterview

Der er udsendt elektroniske spørgeskemaer til følgende grupper:

- Folkeskoleelever i 8., 9. og 10 klasse
- Gymnasieelever på STX, HHX og HTX
- Praktikpladsgodkendte virksomheder
- Ikke praktikpladsgodkendte virksomheder

2.1.1 Folkeskoleelever

Der blev udvalgt 12 af regionens kommuner fordelt på kategorierne Universitetsnær, Centerby og Øvrige, jævnfør den geografiske inddeling beskrevet i Tekstboks 1. De udvalgte kommunerne fremgår af Tabel 2.

Rent praktisk var der en udfordring i, at afgangseleverne i 9. og 10. klasse skulle til skriftlige prøver i perioden 4. maj - 13. maj 2015, hvorfor der var meget kort tid til at indhente deres besvarelser.

Da elevernes mailadresser ikke umiddelbart var tilgængelige, kontaktede vi UU-vejledningen i de udvalgte kommuner. UU-vejledningen har været meget behjælpelige med at udvælge skoler og klasser, samt etablere kontakt til den enkelte skoleleder. Herefter har vi kontaktet skolelederen med henblik på praktisk gennemførelse af undersøgelsen. Alle elever fik lov til at udfylde spørgeskemaet i skoletiden.

Tekstboks 1

Geografisk inddeling

For at sikre en repræsentativ undersøgelse og samtidig få viden til indsatser, der kan målrettes specifikke områder i regionen, fordeles dataindsamlingen i overensstemmelse med definitionen af de områder, der findes i Region Midtjylland: Centerby, universitetsnær og øvrige kommuner.

Kommuner med centerby: Horsens, Randers, Silkeborg, Herning, Holstebro, Viborg.

Universitetsnære kommuner: Aarhus, Skanderborg

Øvrige kommuner: Favrskov, Hedensted, Norddjurs, Odder, Samsø, Syddjurs, Ikast-Brande, Lemvig, Ringkøbing-Skjern, Skive, Struer.

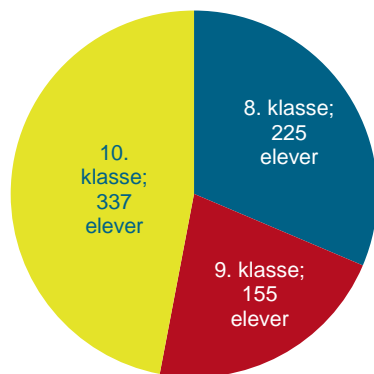
Kilde: Torben Pilegaard Jensen, 2008: De unges vandring i uddannelsessystemet, uddannelsesmønstre i Region Midtjylland og betydningen af geografi og social baggrund.

Tabel 2 Udvalgte kommuner

Universitetsnære kommuner	Kommuner med centerby	Øvrige kommuner
Skanderborg Kommune	Randers Kommune	Lemvig Kommune
Aarhus Kommune	Holstebro Kommune	Ikast Brande-Kommune
	Herning Kommune	Ringkøbing-Skjern Kommune
	Viborg Kommune	Skive Kommune
	Silkeborg Kommune	Struer Kommune

I alt 717 folkeskoleelever har svaret på spørgeskemaet. Fordelingen på klassetrin fremgår af Figur 2. Knap halvdelen af besvarelserne er fra 10. klasse elever.

Figur 2 Svar fordelt på klassetrin

Efterfølgende er der afholdt fokusgruppeinterview med elever fra Tvis Skole. En yderligere planlagt fokusgruppe blev aflyst af skolen lige før afholdelse og så sent, at det pga. læseferie mv. på skolerne ikke lykkedes at samle en ny gruppe..

2.1.2 Gymnasieelever

Der blev udvalgt 15 af regionens gymnasier fordelt på kategorierne Universitetsnær, Centerby og Øvrige. De udvalgte gymnasier fremgår af Tabel 3.

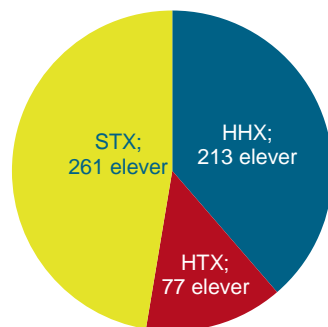
De enkelte gymnasier blev kontaktet direkte og var behjælpelige med at udsende links til spørgeskemaundersøgelsen til udvalgte klasser. Alle elever går i 1. g. og fik lov til at udfylde spørgeskemaet i skoletiden.

Tabel 3 Udvalgte gymnasier

Universitetsnære kommuner	Kommuner med centerby	Øvrige kommuner
Skanderborg Gymnasium (Stx)	Herning Gymnasium (Stx)	Lemvig Gymnasium (Stx)
Aarhus Katedralskole (Stx)	Randers Statsskole (Stx)	Ikast-Brande Gymnasium
VUC Skanderborg (HF)	Teknisk Skole Silkeborg (Htx)	Uddannelsescenter Holstebro (Hhx + Htx)
Århus Købmandsskole (Hhx)	Handelsskolen Silkeborg (Hhx)	Skive Handelsskole (Hhx)
AARHUS TECH (Htx)	Mercantec (Htx)	Skjern Tekniske Skole (Htx)

I alt 551 gymnasieelever svarede på spørgeskemaundersøgelsen. Fordelingen på gymnasiale retninger fremgår af Figur 3. Knap halvdelen af besvarelserne er fra STX elever, som også er den største retning af de tre.

Figur 3 Svar fordelt på gymnasiale retninger

Efterfølgende er der afholdt et fokusgruppeinterview med elever fra Lemvig Gymnasium (STX) og et fokusgruppeinterview med elever fra Aarhus TECH (HTX).

2.1.3 Praktikpladssøgende

Det blev forsøgt at fremskaffe en samlet oversigt over alle regionens praktikpladssøgende fra Styrelsen for It og Læring (STIL), men da dette ville tage længere tid end denne analyse kunne afvente, kontaktede vi en række erhvervsskoler direkte. Af disse havde de i Tabel 4 nævnte skoler mulighed for at være behjælpelige med at udsende spørgeskemaet til deres praktikpladssøgende.

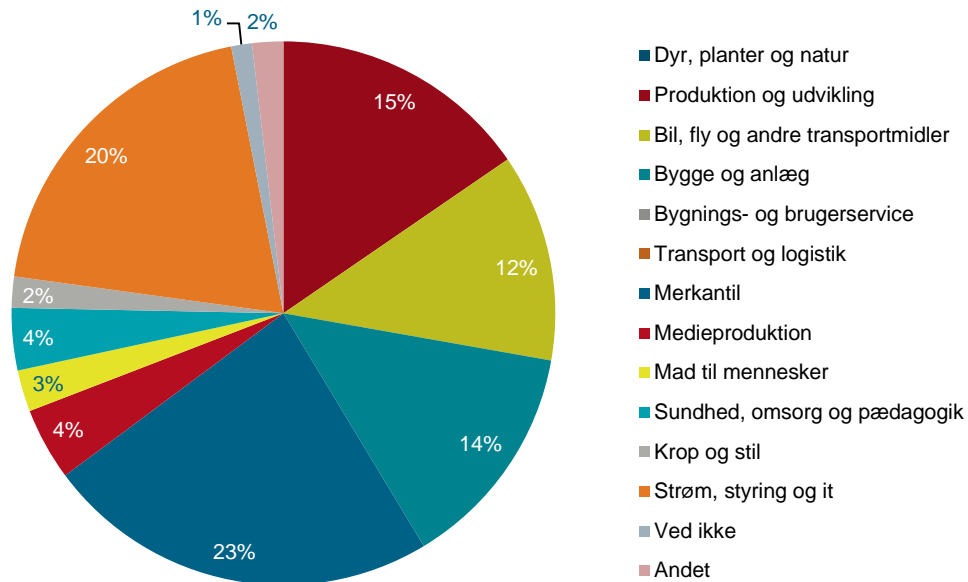
Tabel 4 Udvalgte erhvervsskoler

Udvalgte erhvervsskoler
Mercantec
Herningsholm Erhvervsskole
UddannelsesCenter Ringkøbing Skjern
Den Jydske Haandværkerskole Hadsten
Aarhus TECH

I alt 162 praktikpladssøgende har svaret på spørgeskemaundersøgelsen, hvilket er et godt udsnit af de godt 900 praktikpladssøgende, der er i regionen, jævnfør Tabel 1. De praktikpladssøgende, der har svaret er enten i gang med grundforløb, i skolepraktik eller anden/ingen beskæftigelse.

Fordelingen på indgange fremgår af Figur 4. Heraf fremgår, at der er flest svar fra Merkantil (23 %), Strøm, styring og It (20 %), Produktion og Udvikling (15 %), Bygge og Anlæg (14 %) og Bil, fly og andre transportmidler (12 %).

Figur 4 Fordeling på indgange

Der er af praktiske årsager ikke gennemført fokusgruppeinterview med de praktikplads-søgende. I stedet er der telefonisk gennemført enkeltinterview med 15 af respondenterne.

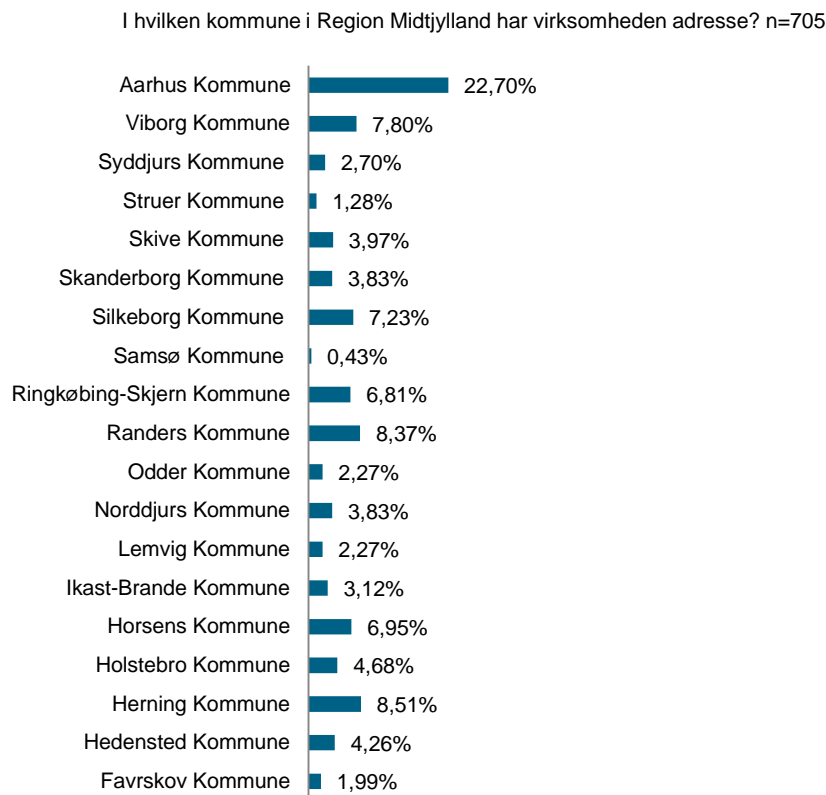
2.1.4 Praktikplads godkendte virksomheder

Spørgeskemaet blev udsendt til alle praktikplads godkendte virksomheder i regionen, ud fra regionens samlede oversigt. Listen blev renset for virksomheder uden e-mail oplysning samt for dubletter (flere virksomheder på samme cvr nummer), herefter var der ca. 4.700 virksomheder tilbage.

705 virksomheder besvarede spørgeskemaet. Af disse har 73 % haft lærlinge/elever ansat inden for de seneste to år, mens 27 % ikke har haft en lærling/elev de seneste to år.

Virksomhedernes beliggenhed fremgår af Figur 5. Der er besvarelser fra virksomheder i samtlige 19 kommuner.

Figur 5 Praktikplads godkendte virksomheders beliggenhed

I spørgeskemaet kunne virksomhederne tilkendegive, om de ville deltage i et fokusgruppeinterview. Der blev efterfølgende gennemført i alt fire fokusgruppeinterview med godt 30 virksomheder i alt – grupperne var sammensat med både godkendte og ikke-godkendte virksomheder. Fokusgrupperne blev afholdt i Ringkøbing, Bjerringbro, Silkeborg og Aarhus.

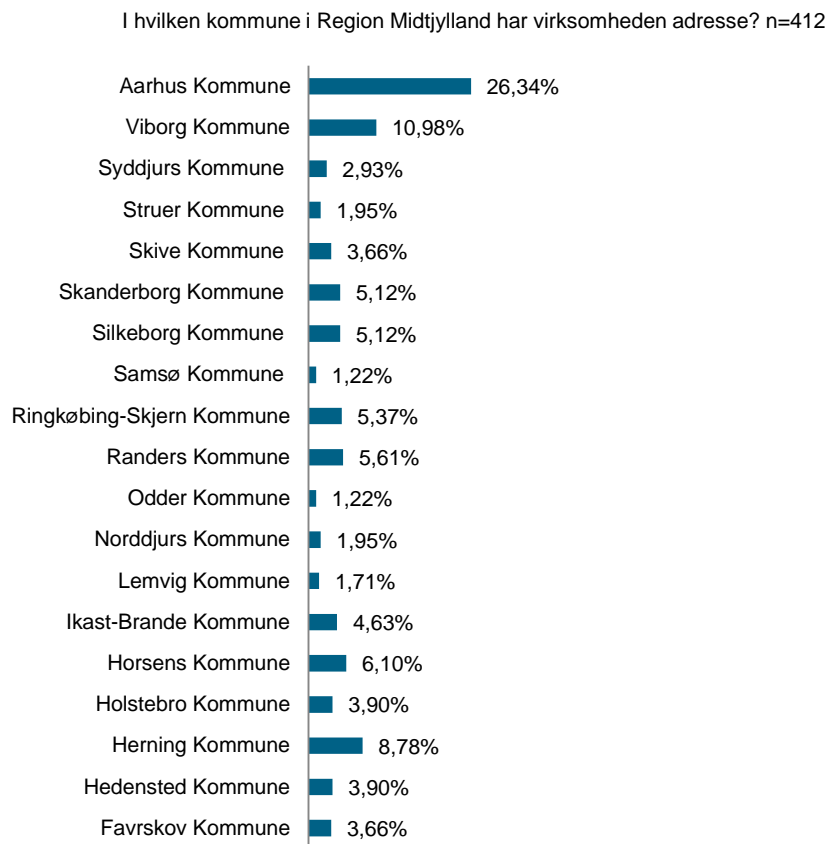
2.1.5 Ikke praktikplads godkendte virksomheder

Det var ikke muligt at identificere virksomheder med minimum en faglært ansat – og dermed i denne undersøgelses målgruppe, blev spørgeskemaet udsendt til samtlige virksomheder i regionen, rensat for de, der er praktikplads godkendte og dem, der ikke var e-mail oplysning på, samt for dubletter (flere virksomheder på samme cvr nummer). Spørgeskemaet blev udsendt til godt 12.000 virksomheder. Indledningsvist blev virksomheden spurgt om deres virksomhed er i målgruppen for uddannelse af lærlinge/elever. Var dette ikke tilfældet, kunne de svare nej og spørgeskemaet afsluttedes.

I alt 412 ikke praktikplads godkendte virksomheder besvarede spørgeskemaet.

Virksomhedernes beliggenhed fremgår af Figur 6. Der er besvarelser fra virksomheder i samtlige 19 kommuner.

Figur 6 Ikke praktikplads godkendte virksomheders beliggenhed

I spørgeskemaet kunne virksomhederne tilkendegive, om de ville deltage i et fokusgruppeinterview. Der blev efterfølgende gennemført i alt fire fokusgruppeinterview med godt 30 virksomheder i alt – grupperne var sammensat med både godkendte og ikke-godkendte virksomheder. Fokusgrupperne blev afholdt i Ringkøbing, Bjerringbro, Silkeborg og Aarhus.

3 Mulige indsatsområder

På baggrund af analysen kan der opstilles en række mulige indsatsområder, hvoraf nogle er regionale og andre lokale.

Der kan af analysen også udledes nationale forhold, som vedrører lovgivning, overenskomstforhold, folkeskolereform osv. Disse er ikke medtaget i denne rapport, da de ligger uden for regionens og kommunernes handlemuligheder.

3.1 Udfordringerne

Analysen har vist, at **kendskab** er et nøgleord.

I forhold til valg af uddannelse er de unge og deres forældres kendskab til erhvervsuddannelserne og mulighederne for videreuddannelse en udfordring. De kender simpelthen ikke uddannelserne eller mulighederne heri. Samtidig viser analysen, at de unge ikke føler sig informeret om erhvervsuddannelserne, inden de skal vælge uddannelse efter folkeskolen. Skolerne skal gennem undervisning i emnet "Uddannelse og job"⁵ udfordre elevernes uddannelsesvalg, så de i højere grad end i dag overvejer alle uddannelsesmuligheder. Dette skal ske gennem hele skoletiden og ikke kun i udskolingen. I udskolingen får eleverne kollektiv vejledning gennem UU.

Virksomhederne tilkendegiver, at de gerne vil bidrage til at øge kendskabet, men oplever det som svært at komme ind på folkeskolerne.

Også i forhold til at tilvejebringe praktikpladser spiller manglende kendskab ind. En stor andel af både praktikplads godkendte og ikke praktikplads godkendte virksomheder kender ikke mulighederne for delaftaler, restaftaler mv. Og for en række virksomheder – primært de mindre – kan det være uoverskueligt, at binde an med en kontrakt for hele uddannelsesperioden, hvorfor de slet ikke tager en lærling/elev.

Endelig kan der peges på erhvervsskolernes kendskab til virksomheder med et praktikplads potentiale. En række af primært de ikke praktikplads godkendte virksomheder peger på, at en bedre kontakt med erhvervsskolen kan have betydning for deres ansøgning om godkendelse og ansættelse af en elev/lærling.

Et andet nøgleord er **image**.

Image skal ses både som erhvervsuddannelsernes image blandt de unge og deres forældre, og som de unges image blandt virksomhederne.

Det er en stor udfordring, at erhvervsuddannelserne har fået et image, som sekundær i forhold til de gymnasiale uddannelser. Med andre ord, at det er der man ender, hvis man

⁵ Betegnelsen "Uddannelse og job" indførtes med folkeskolereformen i stedet for "Uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering (UEA)".

ikke kan komme på gymnasiet. Denne holdning påvirker naturligt både de unge og deres forældre.

En del virksomheder giver samtidig udtryk for, at de synes, at det kan være for svært at have en lærling/elev, da mange af de unge ikke har en erhvervsuddannelse som et aktivt tilvalg, men mere som 'sidste mulighed'. Virksomhederne mangler de bogligt stærke og undlader måske at tage en lærling/elev, fordi de – berettiget eller uberettiget – synes, at de unge er for tunge.

Både virksomheder og unge peger på, at DM i Skills har sat fokus på erhvervsuddannelserne og haft en positiv betydning for at gøre det "sejt" at tage en erhvervsuddannelse. Dette viser, at der gennem konkrete initiativer kan ændres på opfattelsen af erhvervsuddannelserne.

SkillsStafetten, der giver 8. klasser mulighed for at konkurrere mod hinanden i forskellige erhverv, og får erhvervsskolerne ind på grundskolerne, er ligeledes en imageforbedrende aktivitet, der sammen med andre initiativer på sigt kan medføre flere ansøgere til erhvervsuddannelserne.

Endelig er det vigtigt at påpege, at analysen viser, at folkeskoleeleverne ikke mener, at erhvervsuddannelserne har et dårligt image – det er nærmere, at de ikke har noget billede af uddannelserne overhovedet.

3.2 Mulighederne

Der findes ingen hurtige mulige løsninger, men på kort sigt kan der iværksættes indsatser, så eksempelvis flere virksomheder bliver opmærksomme på mulighederne for at tage en lærling/elev i et kortere forløb – og dermed sikre de praktikpladssøgende en aftale med en virksomhed. Ad den vej kan dels antallet af erhvervsskoleelever i skolepraktik nedbringes, dels sikres det, at eleverne ikke dropper ud efter grundforløb pga. manglende praktikplads i en virksomhed.

For at imødegå manglen på faglært arbejdskraft i regionen er det essentielt, at flere unge søger ind på erhvervsuddannelserne. Dette kræver både et øget kendskab blandt de unge og deres forældre til erhvervsuddannelserne og mulighederne heri, samt et forbedret image, så det bliver "sejt" at tage en erhvervsuddannelse. Eller med andre ord, at en erhvervsuddannelse bliver et aktivt tilvalg.

3.3 Aktørerne og indsatserne

Der er flere centrale aktører i indsatsen for at få flere unge til at vælge en erhvervsuddannelse og få tilvejebragt flere praktikpladser.

Vi har på baggrund af analysen sat fokus på indsatser, der kan gennemføres af de regionale aktører enten sammen eller hver for sig, som illustreret i Figur 7.

Aktørerne er:

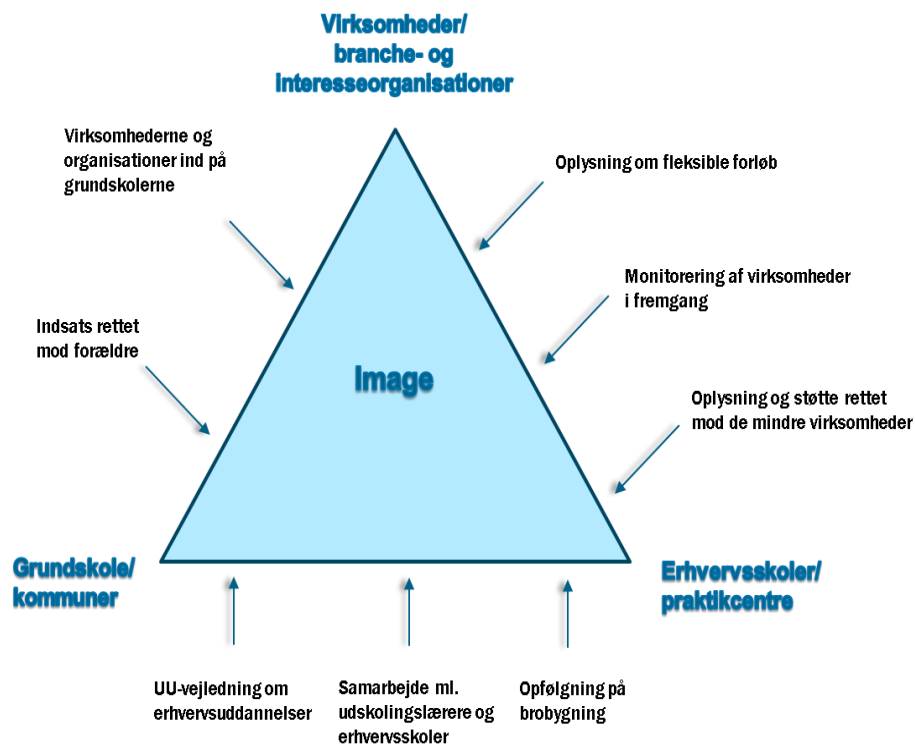
- *Virksomhederne og deres branche- og interesseorganisationer, samt jobcentre*
 - Den enkelte virksomhed i forhold til at tage lærlinge/elever

- Arbejdstager- og arbejdsgiverorganisationer i forhold til at sætte fokus på ansvaret for at uddanne tilstrækkeligt med faglært arbejdskraft
- Kommunale erhvervsserviceorganisationer, samt Væksthus Midtjylland i forhold til at opspore virksomheder med mulighed for at tage lærlinge/elever
- Jobcentrene i forhold til at matche virksomheder og praktiksøgende
- *Grundskolerne og UU-vejledningen i de enkelte kommuner*
 - Grundskolerne i forhold til at inddrage virksomhederne i emnet Uddannelse og job med henblik på at højne elevernes kendskab til erhvervsuddannelserne
 - UU-vejledningen i forhold til at sikre, at alle elever vejledes i mulighederne i en erhvervsuddannelse
- *Erhvervsskolerne og praktikcentrene*
 - Erhvervsskolerne i forhold til at sikre kendskab til mulighederne i deres uddannelser blandt unge og deres forældre
 - Praktikcentrene i forhold til at oplyse virksomhederne om mulighederne for fleksible forløb og at støtte eleverne i ansøgningsproces

I Figur 7 har vi illustreret samspillet mellem aktørerne og de mulige indsatser, der kan iværksættes. Indsatserne er uddybende beskrevet i afsnit 0.

Et bedre image for erhvervsuddannelserne er et fælles anliggende for alle parter – og skulle gerne være en effekt af både et bedre kendskab til uddannelserne og en sikring af praktikpladser til alle. Derfor er *Image* placeret i midten af figuren.

Figur 7 Aktører og indsatsområder

De mulige indsatsområder kan inddeles i hvilke, der virker på kort sigt og hvilke, der virker på længere sigt.

Indsatser, der har sigte på, at få flere unge til at vælge en erhvervsuddannelse er placeret mellem grundskole og erhvervsskoler/praktikcentre, samt mellem grundskole og virksomheder/branche- og interesseorganisationer.

Indsatser med sigte på at tilvejebringe flere praktikpladser er placeret mellem erhvervsskoler/praktikcentre og virksomheder/branche- og interesseorganisationer.

3.4 Forslag til indsatser

3.4.1 Flere praktikpladser

1: Oplysning om fleksible forløb	
Indsats	Direkte oplysning til de enkelte virksomheder om mulighederne for at indgå delaftaler.
Aktører	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vækstforum ▪ Erhvervsskoler og praktikcentre ▪ Branche- og interesseorganisationer
Baggrund	<p>Analysen viser, at næsten to tredjedele af virksomhederne ikke kender til de forskellige fleksible forløb, men tror, at de skal tage en elev/lærling i hele uddannelsesperioden.</p> <p>Det konstateres, at den megen information, som allerede findes og de muligheder, der eksisterer for at hjælpe virksomheder med at sammensætte praktikforløb, ikke har haft gennemslagskraft primært overfor de mindre virksomheder.</p>
Forslag til konkrete virkemidler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brev fra Vækstforum direkte til de 23.000 praktikpladsgodkendte virksomheder, evt. med en for virksomheden relevant kontaktperson ▪ Oplysning fra den lokale erhvervsservice til virksomheder, når der alligevel er kontakt ▪ Oplysning fra Væksthus Midtjylland til virksomheder, når der alligevel er kontakt
2: Monitorering af virksomheder i fremgang	
Indsats	<p>Opsporing af nyere virksomheder, der er vokset til en størrelse, hvor de kan have plads til en lærling/elev.</p> <p>Monitorering af virksomheder, der tidligere har haft lærlinge/elever, har været ramt af ordrenedgang – og nu har fået gang i væksten igen.</p>
Centrale aktører	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Erhvervsskoler og praktikcentre ▪ Lokal erhvervsservice/Væksthus Midtjylland
Baggrund	<p>Nogle af de virksomheder, der er etableret inden for de seneste år, har haft god vækst og har nået en størrelse, hvor de overvejer en lærling/elev, er ikke selv proaktive, men skal have et skub for at blive praktikpladsgodkendt.</p> <p>De praktikplads godkendte virksomheder angiver som årsag til, at de ikke har haft lærling/elev inden for de sidste par år, at de har været ramt af ordrenedgang. En del af dem forventer imidlertid et stigende arbejdskraftsbehov i de kommende år, hvorfor der er grundlag for at få dem til at tage lærlinge/elever igen – evt. i fleksible forløb.</p>
Forslag til konkrete virkemidler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gennemgang af regionens ikke godkendte virksomheder sam-

	<p>menholdt med antal ansatte/vækst</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Direkte kontakt til praktikpladsgodkendte virksomheder, der ikke har haft en lærling/elev de seneste 2 år
--	---

3: Oplysning og støtte rettet mod de mindre virksomheder

Indsats	Oplysning om hvilken administrativ hjælp mindre virksomheder kan få.
Centrale aktører	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Branche- og interesseorganisationer ▪ Erhvervsskoler og praktikcentre
Baggrund	<p>En række mindre virksomheder tilkendegiver, at administrationen af og omkring en praktikaftale er en barriere for dem. Der findes allerede muligheder for at få hjælp, dette er der imidlertid et lavt kendskab til i virksomhederne.</p> <p>Der ses et potentiale i, at der ved bedre administrativ støtte til virksomheden er basis for at skaffe flere praktikpladser i mindre – og ofte smalle brancher.</p>
Forslag til konkrete virkemidler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kampagne om de administrative støttefunktioner på de enkelte skoler

3.4.2 Valg af en erhvervsuddannelse

4: Systematisk opfølgning på brobygningsforløb

Indsats	Aktiv opfølgning på elever, der har været i introduktion eller brobygning på en erhvervsskole.
Centrale aktører	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Erhvervsskoler ▪ Grundskoler/kommuner
Baggrund	<p>Analysen viser, at en del af de elever, der har været i introduktion eller brobygning på en erhvervsskole, efterfølgende har fået lyst til en erhvervsuddannelse.</p> <p>Uanset dette vælger en del af dem alligevel en gymnasial uddannelse.</p>
Forslag til konkrete virkemidler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Et opfølgningsforløb, der finder elever, som er blevet mere positive. ▪ Kontakt direkte med eleven og elevens forældre om hvilke muligheder, der er, både ift. praktikplads og videreuddannelse.

5: Samarbejde mellem udskolingslærere og erhvervsskoler

Indsats	<p>Dels øge kendskabet til erhvervsuddannelserne blandt udskolingslærerne i grundskolen.</p> <p>Dels spotte elever, herunder også bogligt stærke, til erhvervsuddan-</p>
---------	--

	nelserne.
Centrale aktører	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Grundskolen/kommunerne ▪ Erhvervsskolerne
Baggrund	<p>Analysen viser, at elever, der vælger en gymnasial uddannelse træffer deres beslutning allerede i starten af udskolingstrinnet. Samtidig har lærerne også en vis betydning for den unges valg.</p> <p>Omvendt opleves det, at lærernes kendskab til erhvervsuddannelser ikke er så stort.</p>
Forslag til konkrete virkemidler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Systematiske introduktionsforløb til erhvervsuddannelserne målrettet udskolingslærere ▪ Etablering af samarbejde mellem grundskole og erhvervsskoler (og evt. virksomheder i området) om 'talent spotting' ▪ Involvering af virksomheder og branche- og interesseorganisationer i emnet Uddannelse og job

3.4.3 Kendskab til erhvervsuddannelserne

6: Udvikle vejledningen om erhvervsuddannelser

Indsats	Udvikle undervisning i emnet Uddannelse og job, samt UU vejledning om erhvervsuddannelserne, så de unge forstår, hvilke muligheder, der er i en erhvervsuddannelse. Både for beskæftigelse og for at videreudanne sig.
Centrale aktører	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Grundskolerne/UU-vejledningen ▪ Virksomheder/Branche- og interesseorganisationer ▪ Erhvervsskoler/Praktikcentre
Baggrund	<p>En stor del af de unge tilkendegiver, at de ikke har kendskab til erhvervsuddannelserne – og at de ikke er blevet præsenteret for uddannelserne gennem skoletiden.</p> <p>Det manglende kendskab kan betyde, at mange f.eks. ikke tror, at de kan videreudanne sig, hvis de tager en erhvervsuddannelse.</p>
Forslag til konkrete virkemidler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Styrke dialogen mellem de centrale aktører på dette område (erhvervsskoler, grundskoler, UU-vejledning og virksomheder) ▪ Udvikle undervisnings/vejledningsform sammen med eleverne

7: Indsats rettet mod forældrene

Indsats	Oplysning rettet direkte mod forældrene om erhvervsuddannelser, beskæftigelseschancer, praktikpladssituation og videreuddannelsesmuligheder
Centrale aktører	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Erhvervsskoler/Praktikcentre ▪ Virksomheder/Branche- og interesseorganisationer

Baggrund	Forældrene har stor betydning for grundskoleelevernes valg af uddannelse.
Forslag til konkrete virkemidler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oplysningskampagne målrettet i særdeleshed mødrene

8: Virksomheder og organisationer ind på grundskolerne – eller omvendt

Indsats	Etablering af samarbejde mellem de lokale skoler og virksomhederne i lokalområdet
Centrale aktører	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Grundskoler/Kommuner ▪ Virksomheder/Branche- og interesseorganisationer
Baggrund	<p>Elevernes manglende kendskab til erhvervsuddannelser kan også ses i sammenhæng med manglende kendskab til de lokale virksomheder.</p> <p>Fokusgrupperne har peget på, at de unge, der har haft fritidsjob i en virksomhed, ofte er dem, der både søger en erhvervsuddannelse og får en praktikpladsaftale med selvsamme virksomhed.</p>
Forslag til konkrete virkemidler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Systematisk inddragelse af lokale virksomheder i emnet Uddannelse og job ▪ Branche- og interesseorganisationer stiller repræsentanter for de enkelte erhvervs til rådighed, f.eks. til en snak med elever, som ytrer ønske om et konkret erhverv

4 Elevundersøgelsen

Formålet med elevundersøgelsen har været at kortlægge de unges adfærd i forhold til valg af erhvervsuddannelse, praktiksøgning, omvalg og færdiggørelse.

4.1 Betydning for valg af ungdomsuddannelse

På spørgsmålet om *hvad der er vigtigst* ved valg⁶ af uddannelse svarer alle unge, uanset om de er folkeskoleelever, gymnasieelever eller praktikpladssøgende erhvervsskoleelever, at det vigtigste er

- at uddannelsen lyder spændende
- at der er mulighed for videreuddannelse
- at de vil have et bestemt job
- at uddannelsen giver mulighed for at tjene mange penge

Det eneste punkt, hvor grupperne adskiller sig, er, at gymnasieelever og folkeskoleelever "holder deres muligheder åbne", mens praktikpladssøgende vægter "så meget praktisk arbejde som muligt".

Tabel 5 De 5 vigtigste årsager ved valg af uddannelse

Top 5 Praktikpladssøgende

1. Uddannelsen lyder spændende
2. Der er mulighed for videreuddannelse
3. Jeg vil have et bestemt job
4. Så meget praktisk arbejde som muligt
5. Uddannelsen giver mulighed for at tjene mange penge

Top 5 Gymnasieelever

1. Uddannelsen lyder spændende
2. Der er mulighed for videreuddannelse
3. Jeg holder mine muligheder åbne
4. Jeg vil have et bestemt job
5. Uddannelsen giver mulighed for at tjene mange penge

Top 5 Folkeskoleelever

1. Uddannelsen lyder spændende
2. Der er mulighed for videreuddannelse
3. Uddannelsen giver mulighed for at tjene mange penge
4. Jeg holder mine muligheder åbne
5. Jeg vil have et bestemt job

⁶ Der var 15 valgmuligheder

Det er ikke overraskende, at erhvervsskoleelever vægter praktisk arbejde. Samtidig er gymnasielevernes vægtning af at holde mulighederne åbne i overensstemmelse med den tendens, at mange unge vælger gymnasiet for at udskyde deres endelige uddannelsesvalg tre år.

Det er også meget tidligt, at man skal vælge. Med gymnasiet får man tre år ekstra til at tænke over det. (dreng, 1.g)

På spørgsmålet om **hvem, der har betydning** for deres valg af uddannelse svarer 65 % af folkeskoleeleverne og 56 % af gymnasieeleverne, at det har forældrene. For de praktikpladssøgende, som generelt er ældre, svarer kun 23 %, at forældrene har haft betydning for deres valg af uddannelse.

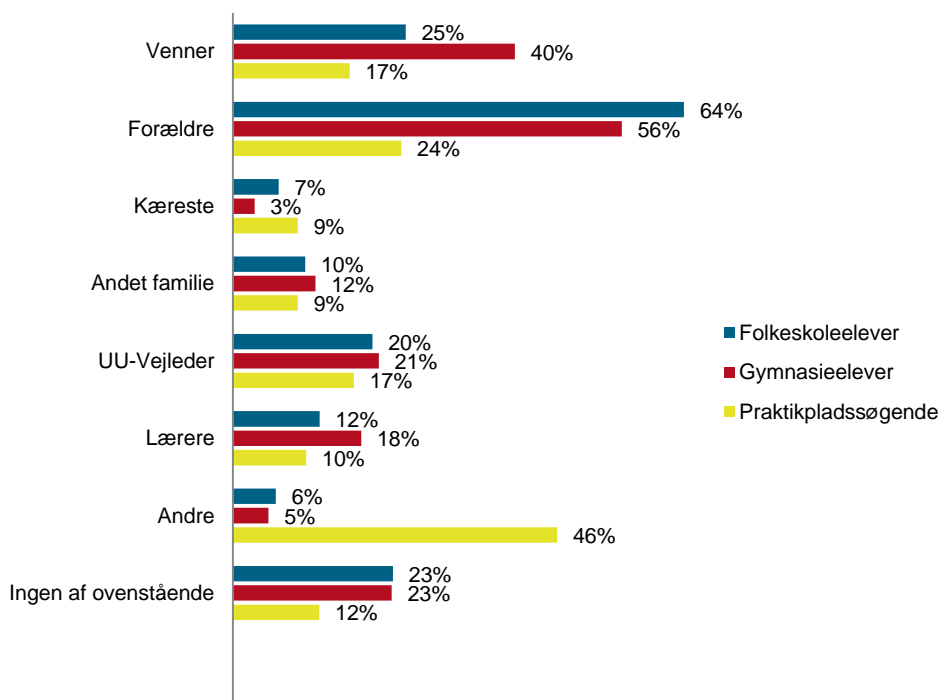
Min far er mekaniker og mor pædagog. Så vi talte om forskellige ting. Men de vidste ikke så meget om det. (gymnasieelev)

Jeg talte med dem om EUX, men den kendte de ikke til. Så mente mine forældre det var bedst med en gymnasial uddannelse, derfor endte jeg med HTX. (gymnasieelev)

Næst efter forældrene er det - for både folkeskoleelever og gymnasieelever - vennerne, der har størst betydning for valg af uddannelse. I Figur 8 kan man se, at for gymnasieelever har vennerne en markant betydning for valget af gymnasiet fremfor en erhvervsskole. Det giver en indikation af, at når mange i klasse/årgang vælger gymnasiet, så har det en selvforstærkende virkning. De elever, der måske kunne have lyst til en erhvervsuddannelse, vælger gymnasiet for at kunne følges med deres venner. En HTX elev reflekterede over det:

For mig er det omgangskredsen som var afgørende. Alle mine venner tog på gymnasiet. (HTX-elev)

Figur 8 Betydning for valg af uddannelse

4.2 Tidspunkt for valg af uddannelse

Analysen viser, at der er stor forskel på **hvornår** de unge vælger en gymnasial uddannelse i forhold til hvornår de vælger en erhvervsuddannelse. De unge, der vælger at gå i gymnasiet, beslutter sig generelt tidligere end de unge, der vælger at gå på en erhvervsskole. 74 % af de unge, der har valgt gymnasiet (STX, HHX, HTX), besluttede sig for gymnasiet i 9. klasse eller før, mens 59 % af de praktikpladssøgende erhvervsskoleelever først besluttede sig for en erhvervsuddannelse i 10. klasse eller senere.

Jeg har altid vidst, at jeg skulle på gymnasiet. Jeg var ret gammel, inden jeg fandt ud af, at jeg kunne lave noget andet. Jeg har aldrig tænkt over andet. Det har mine forældre altid sagt - at jeg skulle på gymnasiet. (dreng, 1.g)

Både folkeskoleelever og gymnasieelever giver udtryk for, at gymnasiet er den 'sikre vej'. Det betyder, at de dels oplever gymnasiet, som den mulige (og eneste?) vej til videreuddannelse, dels ved at vælge gymnasiet undgår at skulle tage stilling til et konkret uddannelsesvalg i folkeskolen. Dermed udsætter de i mange tilfælde deres valg af uddannelse til efter gymnasiet.

Samtidig tegner det et billede af, at det er de unge, der er usikre på hvad de vil, der ender med at vælge en erhvervsuddannelse. Ikke som et positivt tilvalg, men fordi de skal vælge noget.

4.3 Kendskab til erhvervsuddannelser

En af de store udfordringer er **kendskabet** til erhvervsuddannelserne. Et kendskab, der generelt er meget begrænset blandt folkeskole- og gymnasieelever.

I grundskolen skal eleverne gennem undervisning i emnet "Uddannelse og job"⁷ udfordres i deres uddannelsesvalg, så de overvejer alle uddannelsesmuligheder. Dette skal ske gennem hele skoletiden og ikke kun i udskoling. Derudover yder UU-centrenes vejledere kollektiv vejledning til eleverne i folkeskolens 7.-10. klasser.

De unge giver udtryk for, at de ikke har fået eller ikke ved, om de har fået undervisning eller vejledning omkring erhvervsuddannelserne. Ud fra de unges udsagn er den primære fokus på de gymnasiale uddannelser, mens erhvervsuddannelser enten ikke uddybes eller blot nævnes som noget sekundært.

Han (UU-vejlederen) fortalte noget om de forskellige retninger, og vi fik et hæfte, og vi skulle lave nogle spørgsmål. Han snakkede meget hurtigt, og nævnte alle de forskellige skoler, så jeg fik ikke rigtig noget ud af det. (pige, 8. klasse)

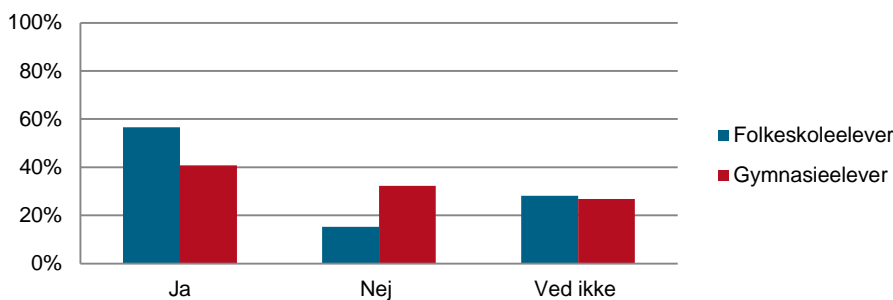
Studievejlederen nævnte EUX, men gjorde ikke mere ud af det. Han gik i dybden med STX, HHX og HTX. (HTX elev)

⁷ Betegnelsen "Uddannelse og job" indførtes med folkeskolereformen i stedet for "Uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering (UEA)".

De folkeskole- og gymnasieelever, der svarer nej eller ved ikke på spørgsmålet om de har fået vejledning om erhvervsuddannelserne, kan enten have glemt det eller have problemer med at skelne mellem de forskellige uddannelses typer; omvendt kan de godt huske, om de har været i introduktion eller brobygning på en erhvervsuddannelse.

UU-vejlederen kunne komme flere gange og fortælle noget mere. Der kommer meget information om alle uddannelserne på en gang, og så husker man det ikke. (dreng, 8. klasse)

Figur 9 Har du i folkeskolen fået vejledning om erhvervsuddannelser

I fokusgruppeinterview er det understøttet, at vejledningen inden introduktion og brobygning ikke har sat et sådant fokus på erhvervsuddannelserne, at de unge kan huske det.

Jeg har altid kun hørt om gymnasiet, så måske man skulle nævne dem (erhvervsuddannelserne) noget før, så man vidste at der var mange uddannelser. (dreng, 8. klasse)

Med brobygning fik vi en lang liste over mulige valg, og der skulle være en erhvervsuddannelse. Der var ikke meget oplysning omkring erhvervsuddannelserne, så vi valgte bare sikkerhedsvagtuddannelsen, så kunne vi slås med hinanden en hel dag. (dreng, 1.g)

På spørgsmålet om hvilken ungdomsuddannelse folkeskoleeleverne vil søge ind på efter folkeskolen, svarer de i overvældende grad gymnasiet, mens erhvervsuddannelserne ikke fylder meget. 60 % af de adspurgte elever svarer gymnasiet, mens 14 % svarer, at de vil tage en erhvervsuddannelse (teknisk eller merkantil/HG grunduddannelse). Kun 5 % angiver, at de vil søge ind på en teknisk erhvervsuddannelse med EUX (grundforløb med gymnasiale fag). 8 % har på tidspunktet for besvarelsen⁸ endnu ikke besluttet sig

Tekstboks 2

Ungdommens Uddannelsesvejledning

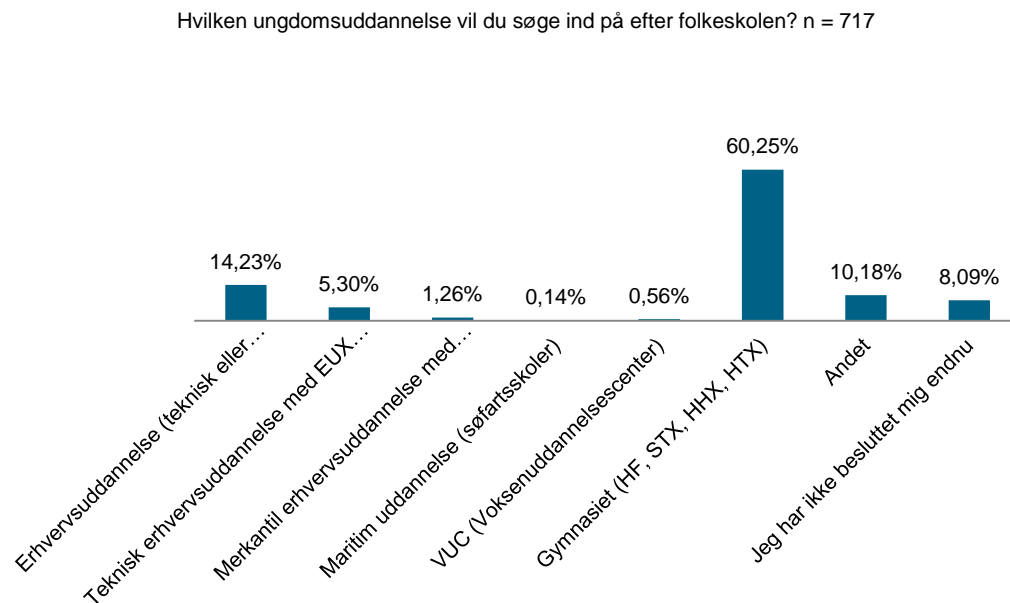
UU-centrenes vejledere yder vejledning til elever i folkeskolens 7.-10. klasser. De giver kollektiv vejledning til alle og individuel vejledning til unge, der er vurderet ikke-uddannelsesparate, lige som de formidler og koordinerer udsendelsen af elever i introduktions- og brobygningsforløb i 8.-10. klasse.

De giver også vejledning til andre unge under 25 år, som enten ikke er i gang med/har afsluttet en ungdomsuddannelse eller ikke er i job på mindst 30 timer om ugen. Vejledningen kan være opsøgende og er koordineret med andre kommunale vejledningstilbud.

Ungdommens Uddannelsesvejledning kan desuden yde vejledning til andre under 30 år i samarbejde med jobcentrene.

⁸ April 2015

Figur 10 Valg af ungdomsuddannelse efter folkeskolen

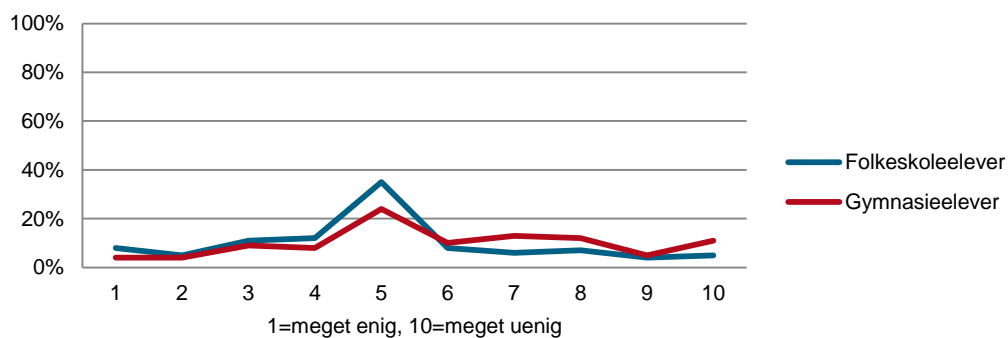
4.4 Erhvervsuddannelsernes image

Der har i den generelle samfundsdebat været meget fokus på, at erhvervsskolerne har et dårligt image blandt de unge. Dette kan ikke bekræftes gennem denne undersøgelse, hvor både folkeskoleelever og gymnasieelever er forholdsvis neutrale i forhold til erhvervsuddannelsernes image.

Til udsagnet ”Erhvervsuddannelserne har et godt image” erklærer de fleste sig hverken enige eller uenige. Gymnasieeleverne er, som det fremgår af Figur 11, ikke overraskende en smule mere negative end folkeskoleeleverne.

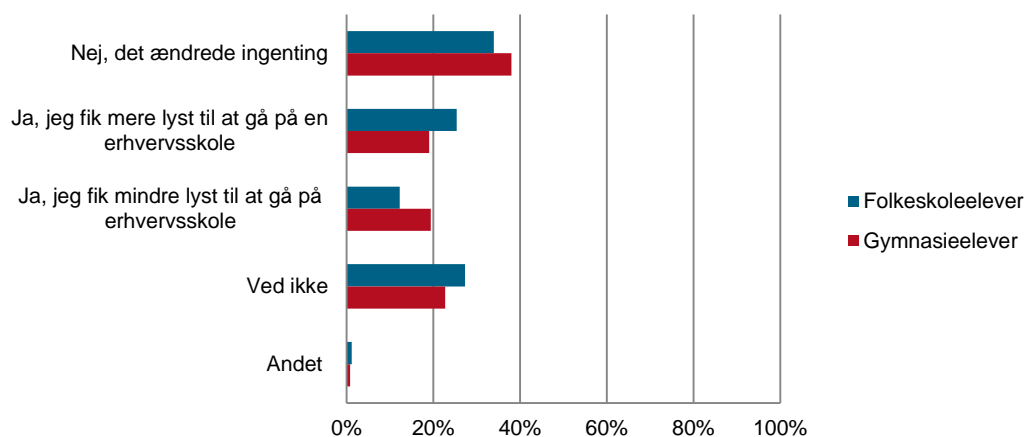
Dette kan pege i retning af, at det måske mere er forældrene, der har en negativ opfattelse af erhvervsskolerne, jf. forældrenes indflydelse på de unges valg, samt at de vægter det at kunne følges med vennerne, højere end at søge ind på en specifik uddannelse.

Figur 11 Erhvervsskolernes image

Undersøgelsen viser, at en del af de folkeskoleelever og gymnasielever, der har været i introduktion eller brobygning på en erhvervsuddannelse, fik mere lyst til at gå på en erhvervsskole. For folkeskoleeleverne er det en fjerdedel, der fik mere lyst, mens kun 12 % svarer, at de fik mindre lyst til at gå på en erhvervsskole. For 32 % ændrede det ingenting. Hos gymnasieleverne svarer 19 %, at de faktisk fik mere lyst til at gå på en erhvervsskole - uden at dette har slået igennem i deres valg af ungdomsuddannelse. Det indikerer, at der kan være et potentiale i at følge op på introduktions- og brobygningsforløbene, således at de elever, der bliver mere positive, fastholdes i deres lyst til at gå på en erhvervsskole.

Figur 12 Ændrede introduktion eller brobygning dit syn på erhvervsskolen

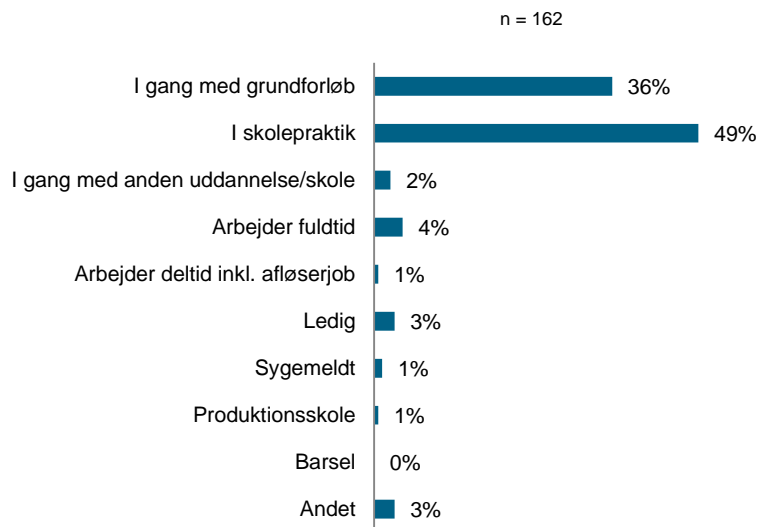

Det var slet ikke det jeg havde regnet med det ville være. Det var meget bedre, da jeg troede at alle folk der gik på en erhvervsskole var meget indelukkede eller hvad man skal sige og det var de slet ikke. Det var hyggeligt og meget specifikt. (folkeskoleelev om brobygning på en erhvervsskole)

4.5 De praktikpladssøgende

Af de praktikpladssøgende, der har svaret på spørgeskemaet, er hovedparten i gang med grundforløb eller i skolepraktik. Som det fremgår af Figur 13 er 49 % i skolepraktik, mens 36 % er i gang med grundforløb.

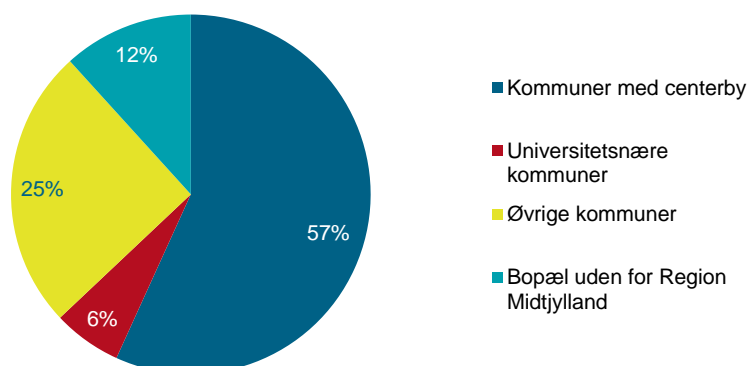
Figur 13 Praktikpladssøgendes nuværende beskæftigelse

Rent geografisk fordeler de praktikpladssøgende, der har svaret på spørgeskemaet, sig skævt. Af de 162, som har besvaret spørgeskemaet, har blot 10 bopæl i en af de Universitetsnære kommuner, mens de resterende fordeler sig ligeligt mellem Kommuner med centerby og Øvrige kommuner⁹. Særligt eventuelle forskelle mellem praktikpladssøgende med bopæl i en universitetsnær kommune og de to øvrige grupper er, qua det lave antal besvarelser for Universitetsnær, vanskeligt at sige noget entydigt om. Vi fremhæver alene tendenser mellem grupperne, når der er forskel mellem Kommuner med centerby og Øvrige kommuner.

Af Figur 14 fremgår, at 57 % af de praktikpladssøgende, der har svaret, har bopæl i en kommune med centerby, mens 12 % har bopæl uden for Region Midtjylland (men går på en erhvervsskole i regionen).

Figur 14 Geografisk fordeling af de praktikpladssøgende

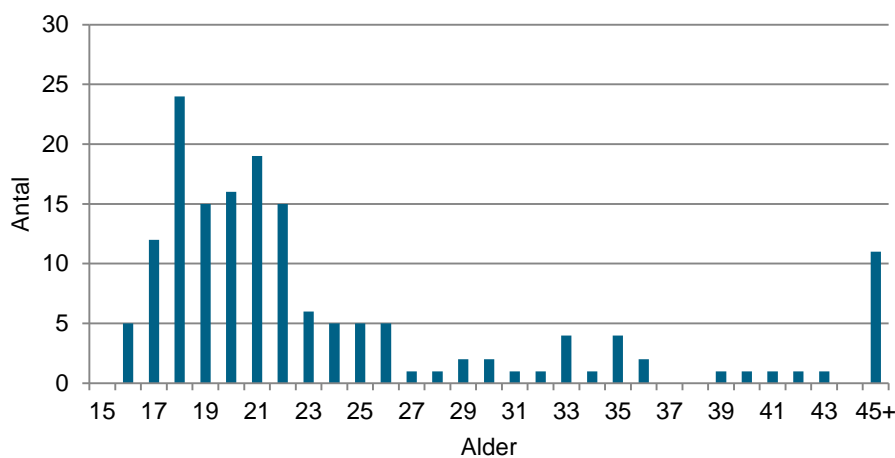

⁹ Jævnfør den geografiske opdeling beskrevet i afsnit 2.1

Når man ser på **aldersfordelingen** af de praktikpladssøgende, der har svaret, er 72 % mellem 16 og 24 år gamle. 28 % er fra 25 år og op - og derfor som udgangspunkt voksenalrærlinge. Som det ses af Figur 15 er der et bemærkelsesværdigt hop ved 45+. 6,8 %, svarende til 11 respondenter, er 45 år eller ældre. Denne gruppe har særlige udfordringer i forhold til at få en praktikplads.

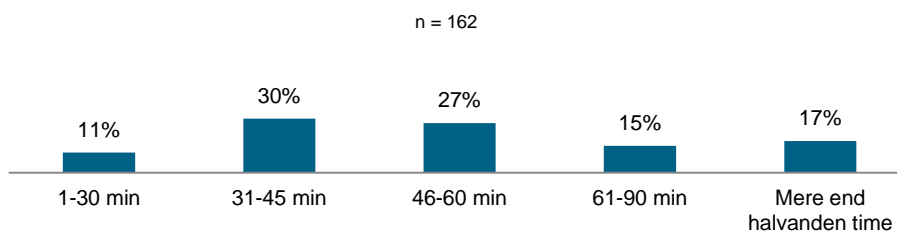
Jeg er tidligere uddannet ingeniør. Det er svært for virksomhederne at forstå, at jeg gerne vil lave noget mere praktisk. Hvis de er interesserede, så forventer de, at jeg kan det hele. (45 år, i skolepraktik)

Figur 15 Aldersfordeling praktikpladssøgende

Generelt er de praktikpladssøgende villige til at acceptere en del **transporttid**, hvis de kan få en praktikplads. 30 % accepterer op til 45 minutters transport, 27 % op til 1 time, 15 % op til 1½ time, mens 17 % er villige til at transportere sig i mere end 90 minutter.

Figur 16 Rejsetid man er villig til som praktikpladssøgende

Der er også dem, der er villige til at flytte efter en praktikplads. Det er ikke overraskende, de yngste, der er mest flytbare, da de ikke er bundet af børn og ægtefælle.

Jeg vil være villig til at flytte – også vestpå – hvis jeg kan få en praktikplads. (22 år, i gang med grundforløb)

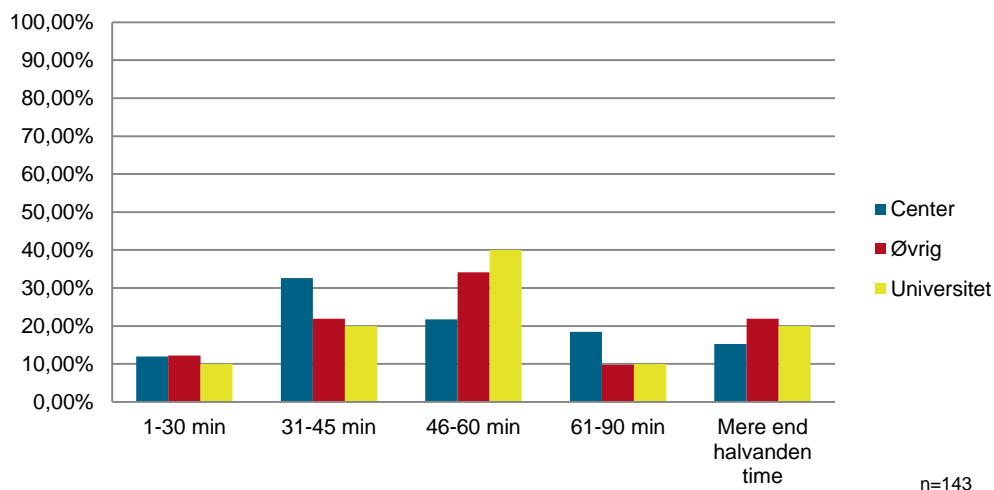
Jeg har det fint nok med at flytte. (21 år, i skolepraktik)

De lidt ældre er lidt mere forbeholdne:

Jeg har børn, så det er ikke en mulighed at flytte. Jeg har en ansøgning i Kolding og det er en time og så langt vil jeg gerne køre. (29 år, i gang med grundforløb)

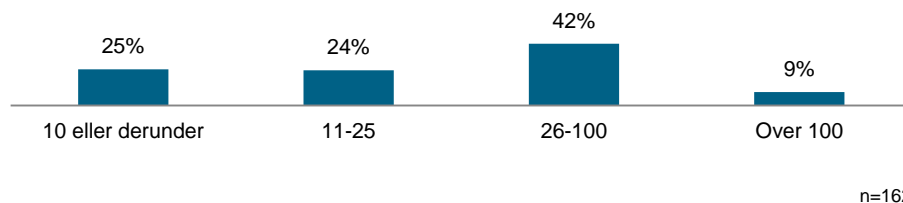
Der er ikke nævneværdige geografiske forskelle på hvor lang rejsetid, de praktikpladssøgende er villige til at transportere sig for en praktikplads. Som det fremgår af Figur 17 har praktikpladssøgende i Kommuner med centerby lidt mindre rejsevillighed end praktikpladssøgende i Øvrige kommuner. Mens det for ca. en tredjedel af de unge i Kommuner med centerby gælder, at de er villige til at transportere sig op til 45 minutter, er 34 % af de praktikpladssøgende i Øvrige kommuner villige til at bruge op til 1 time for at komme til en praktikplads.

Figur 17 Rejsetid, man er villig til som praktikpladssøgende, opdelt på geografi

De praktikpladssøgende har sendt mange **ansøgninger**, både uopfordrede og som svar på jobopslag. Som det fremgår af Figur 18, har 42 % af de adspurgte sendt mellem 26 og 100 ansøgninger. 9 % angiver, at de har sendt over 100 ansøgninger.

Figur 18 Antal søgte praktikpladser

Det er ikke altid, at der kommer et begrundet afslag på ansøgningen om praktikplads, men når der gør, så handler afslaget ofte om, at virksomheden ikke har nok at lave eller lige har ansat en anden lærling/elev.

Der er rigtig mange steder, hvor jeg slet ikke får tilbagemelding. På omkring 10 % af de stillinger jeg søger, får jeg et afslag, hvor det de

fleste gange er fordi de ikke har plads til en lærling eller hvis de faktisk har slået en stilling op, har de valgt en anden. Specielt de større firmaer sender automatisk svar, de mindre hører man ikke fra. (23 år, i skolepraktik)

Der er også de mere direkte afslag:

Normalt så får jeg den der "det bliver sgu ikke lige dig den her gang". For det meste er det fordi de har valgt en anden. (18 år, i skolepraktik)

Den måde, som de unge søger, er ikke ligegyldig. En del virksomheder fortæller, at de primært vælger blandt de unge, der opsøger dem personligt – gerne flere gange – og som har sat sig ind i virksomhedens forhold. Skriftligt fremsendte ansøgninger – i værste fald blot stilet til "rette vedkommende" – er ikke særlig effektive.

Der er meget få lærlinge, der skiller sig ud ved at gøre en indsats for at få en læreplads. 85 % sender en ansøgning pr. mail, som jeg aldrig besvarer, da dette er lavpunktet for at ville have en læreplads. (praktikplads godkendt virksomheder)

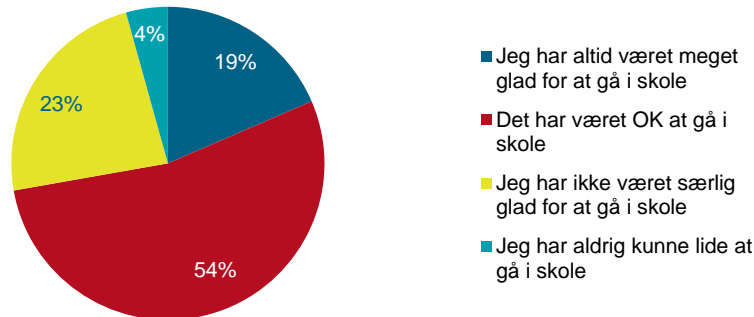
I interview med de praktikpladssøgende peger mange af dem da også på, at det netop er hjælp i forhold til, hvordan de søger praktikplads, som de har brug for.

Når man ser på de praktikpladssøgendes svar, er der tre punkter, som springer i øjnene og fortæller noget om **hvem de er**:

- De er ikke skoletrætte unge/voksne
- En del af dem har en plan om at videreudanne sig
- En tredjedel af dem har gennemført mere end et grundforløb uden at få en praktikplads

Som det ses af Figur 19, svarer 73 %, at det har været OK at gå i skole eller at de har været meget glade for at gå i skole. Dermed dementerer de myten om, at det er de skoletrætte, der vælger en erhvervsuddannelse.

Figur 19 Forhold til at gå i skole

n=162

Knap 60 % svarer *ja* eller at de *overvejer det* på spørgsmålet, om de har planer om at bruge erhvervsuddannelsen til at komme ind på en anden uddannelse (fx en erhvervsakademiuddannelse eller en professionsbacheloruddannelse). For nogle er det et alternativ, fordi de ikke har fået en praktikplads:

Jeg har næsten givet op. Jeg har ventet i et år, men eftersom jeg ikke fandt praktikplads, har jeg givet. Nu har jeg søgt ind på en professionsbachelor i økonomi og IT. (22 år, ledig)

For andre er erhvervsuddannelsen et fundament for en videregående uddannelse:

Jeg har fået læreplads som IT-supporter, som jeg kan udvikle til datatekniker, som kan give adgang til uni. (21 år, har arbejdet ufaglært efter grundforløb, har lige fået læreplads)

En tredjedel har gennemført mere end et grundforløb uden at få en praktikplads. De fleste af dem har gennemført to grundforløb, enkelte flere. Typisk har de taget grundforløb inden for beslægtede områder, eksempelvis "slagter og ernæringsassistent" og "smed og tømrer".

Der er også spurgt ind til de praktikpladssøgendes **opfattelse** af erhvervsuddannelserne.

Der er ikke store geografiske forskelle på, de praktikpladssøgendes opfattelse af erhvervsuddannelsernes image. Dog er det værd at bemærke, at mellem de tre geografiske områder, er det gruppen af elever fra Øvrige kommuner, som havde den mest positive opfattelse af det faglige niveau på erhvervsuddannelserne, inden de startede. Dette kan have en sammenhæng med, at de har været tættere på virksomheder med faglærte, og derigennem har fået en positiv opfattelse.

5 Virksomhedsundersøgelse

Formålet med virksomhedsundersøgelsen er at afdække det regionale praktikpladspotentiale i virksomhederne med det formål, at der kan udarbejdes et styrket grundlag for det virksomhedsopsøgende arbejde.

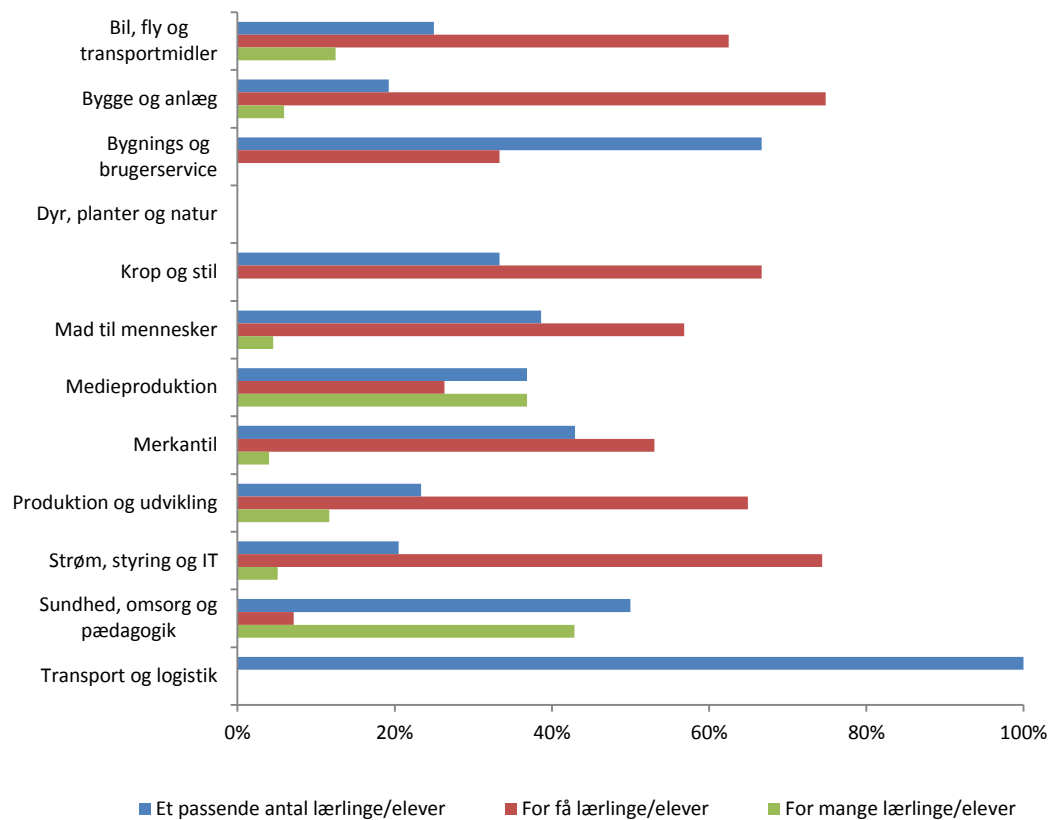
I november 2014 var der 914 praktikpladssøgende i Region Midtjylland og 23.917 ikke anvendte, godkendte praktikpladser.

5.1 Forventninger til arbejdskraftsbehov

Ser man på de virksomheder, der er **praktikplads godkendte**, så mener under 5 % af virksomhederne, at der uddannes for mange lærlinge/elever. 21 % af de godkendte virksomheder mener, at der uddannes et passende antal, mens 42 % svarer, at der uddannes for få lærlinge/elever inde for deres fag.

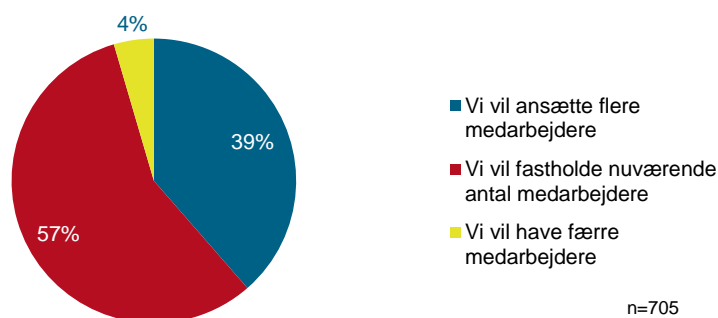
Opdeles virksomhederne på indgange, så ses det af Figur 20, at et flertal af virksomhederne indenfor Bygnings- og brugerservice (67 %), samt Transport og logistik (100 %) mener, at der uddannes et passende antal lærlinge/elever. Indenfor Bygge og anlæg mener 75 % af virksomhederne, at der uddannes for få lærlinge/elever. Det samme mener virksomhederne inden for Bil, Fly og Transportmidler (63%), Strøm, styring og IT (74 %), Krop og stil (67 %), Mad til mennesker (57 %), Merkantil (53 %) og Produktion og udvikling (65 %). Indenfor Medieproduktion, mener 37 %, at der uddannes for mange lærlinge/elever og 37 %, at der er et passende antal. Det samme billede gør gældende for Sundhed, omsorg og pædagogik, hvor 43 % svarer, at der uddannes for mange lærlinge/elever og 50 %, at det er passende.

Figur 20 Uddannes der nok lærlinge/elever, opdelt på branche (praktikpladsgodkendte virksomheder)

Sammenholdes tallene i Figur 20 med tallene i Figur 21, ser man, at 95 % af de praktikplads godkendte virksomheder forventer, enten at fastholde deres nuværende antal medarbejdere eller at ansætte flere. Alt andet lige, giver dette et øget behov for arbejdskraft – og dermed også et øget behov for at få uddannet flere lærlinge/elever.

Figur 21 Forventninger til arbejdskraftsbehov i praktikpladsgodkendte virksomheder

For at sikre, at det fremtidige arbejdskraftsbehov kan dækkes, kræver det dels at flere unge søger erhvervsuddannelserne, dels at der er praktikpladser til dem, der søger ind.

Det største problem i, at for få søger erhvervsuddannelse, er at virksomhederne "fedtspiller" ved ikke at oprette praktikpladser nok. Man råber op om, at der ikke er uddannede håndværkere nok til rådhed, men problemet ligger hos virksomhederne selv. Især de store og de helt små virksomheder er de helt store syndere. (praktikplads godkendt virksomhed)

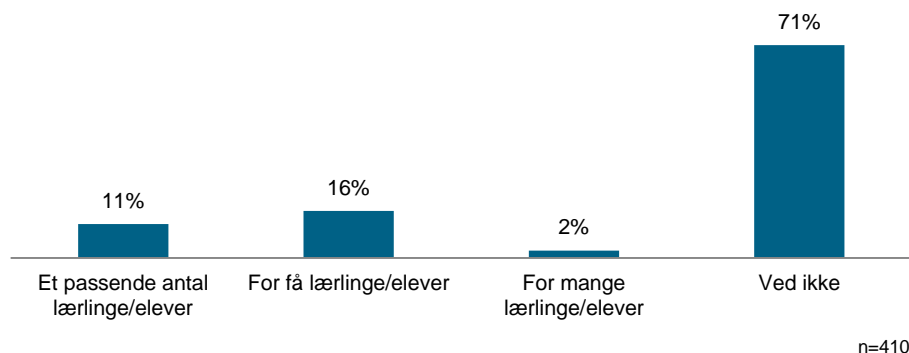
Synspunktet om, at især de helt store virksomheder tager for få lærlinge/elever, er blevet gentaget i alle fokusgruppeinterview. Der er blandt mindre og mellemstore virksomheder en frustration over, at de uddanner lærlinge/elever, som efter endt uddannelse forsvinder til de store virksomheder, der tilbyder en højere løn.

De store virksomheder tager for få lærlinge. Og når de så er udlært (hos os) snupper de store dem og tilbyder bedre løn. Det burde ikke være frivilligt at have lærlinge. (praktikplads godkendt virksomhed)

Udgiften til en lærling overskrider timelønnen, hvis man regner min tabte arbejdstid med. Små og mellemstore virksomheder uddanner flest lærlinge. De store virksomheder venter til de er udlært (nok fordi de har en økonomiafdeling, der har regnet på udgiften) og støvsuger så markedet med højere lønninger, end vi små kan tilbyde! (praktikplads godkendt virksomhed)

Ser man på de **ikke praktikpladsgodkendte** virksomheder, er det bemærkelsesværdigt, at de tilkendegiver, at de ingen fornemmelse har af, om der bliver uddannet lærlinge/elever nok i deres branche. Som det fremgår af Figur 22 svarer over 70 %, at de ikke ved, om der bliver uddannet for få/et passende antal/for mange i deres branche.

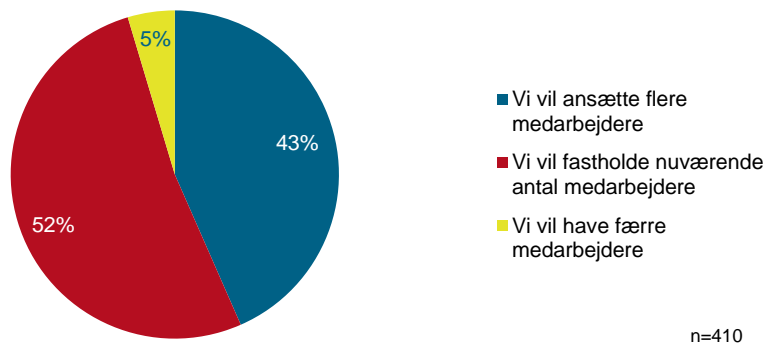
Figur 22 Bliver der uddannet nok lærlinge/elever i jeres branche (ikke praktikplads godkendte virksomheder)

De ikke praktikplads godkendte virksomheder angiver imidlertid samme arbejdskraftsbehov som de virksomheder, der er godkendte til at tage lærlinge/elever. Også blandt de ikke praktikplads godkendte virksomheder er det 95 %, der vil fastholde nuværende antal medarbejdere eller ansætte flere. Der er 43 % af de ikke praktikplads godkendte virksomheder, der forventer at ansætte flere medarbejdere, mens det er 39 % af de praktik-

plads godkendte virksomheder, der forventer at ansætte flere. Dermed er der et svagt større behov for arbejdskraft i de virksomheder, som ikke selv uddanner arbejdskraft.

Figur 23 Forventninger til arbejdskraftsbehov i ikke praktikpladsgodkendte virksomheder

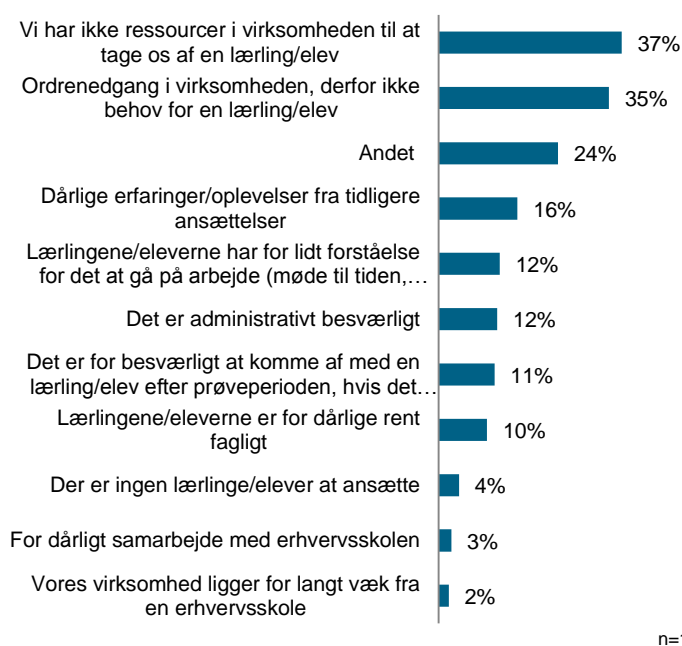

5.2 Barrierer i forhold til at ansætte en lærling/elev

De praktikpladsgodkendte virksomheder, som ikke har haft lærlinge/elever inden for de seneste to år, angiver som primære årsager:

- at virksomheden ikke har ressourcer til at tage sig af dem
- at der på grund af ordrenedgang ikke har været behov for en lærling/elev.

Figur 24 Barrierer ift. at ansætte lærlinge/elever (praktikpladsgodkendte virksomheder)

Når virksomhederne uddyber, hvad de mener med ressourcer, handler det om, at der skal være en svend, som kan tage sig af lærlingen/elever, samtidig med at indtjeningen i virksomheden ikke må gå ned.

Vi kunne forestille os, at lærlingen de første to år kunne modtage SU. Det ville være retfærdigt over for alle parter. Hvis man så var tilfreds med lærlingen og vedkommende kunne yde et stykke arbejde, ville der ikke være noget til hinder for, at vi kunne fakturere lærlingen, da kunden ville kunne se, at der er "lavet noget for pengene".
(praktikplads godkendt virksomhed)

Især i de mindste virksomheder er der heller ikke altid administrative kræfter, der kan håndtere krav og regler i forhold til et lærlinge/elev forhold.

Der er for meget administration og så bliver det for dyrt at tage socialt ansvar.(lille praktikplads godkendt virksomhed)

Samtidig angiver virksomhederne, at ordrenedgang har været en væsentlig barriere for at ansætte lærlinge/elever. Det tyder på, at sporene af krisen og den deraf følgende forsigtighed med at ansætte, stadig sidder i virksomhederne.

Årsagen til manglende praktikpladser er mangel på ordre for den enkelte lille håndværksvirksomhed. Siden krisen indtraf i 2008 har hele håndværksbranchen fået sig et ordentligt dyk i ordretilgang.
(praktikplads godkendt virksomhed)

De tre forhold *at* det primært er mindre og mellemstore virksomheder, der tager lærlinge/elever, *at* der skal være ressourcer i virksomheden til at tage sig af lærlingen/eleven og *at* der skal være arbejde nok i virksomheden, opsummeres i denne kommentar fra en mindre håndværksvirksomhed om hvad der skal til, for at de ansætter flere lærlinge/elever:

Mere arbejde. Bl.a. er der ikke arbejde for det offentlige mere, efter at der er kommet landsaftaler, hvor det kun er de helt store spillere, der kommer på tale. Vi har f.eks. ikke længere mulighed for at lave små jobs for skoler, kommunen, kasernen osv. Det er lagt ud til de store. Samtidig er det for tungt administrativt med godtgørelse for skoleophold, sygdom osv. Det er nemmere at sige nej engang imellem, end at tage chancen med en elev. (praktikplads godkendt virksomhed)

Geografiske forskelle

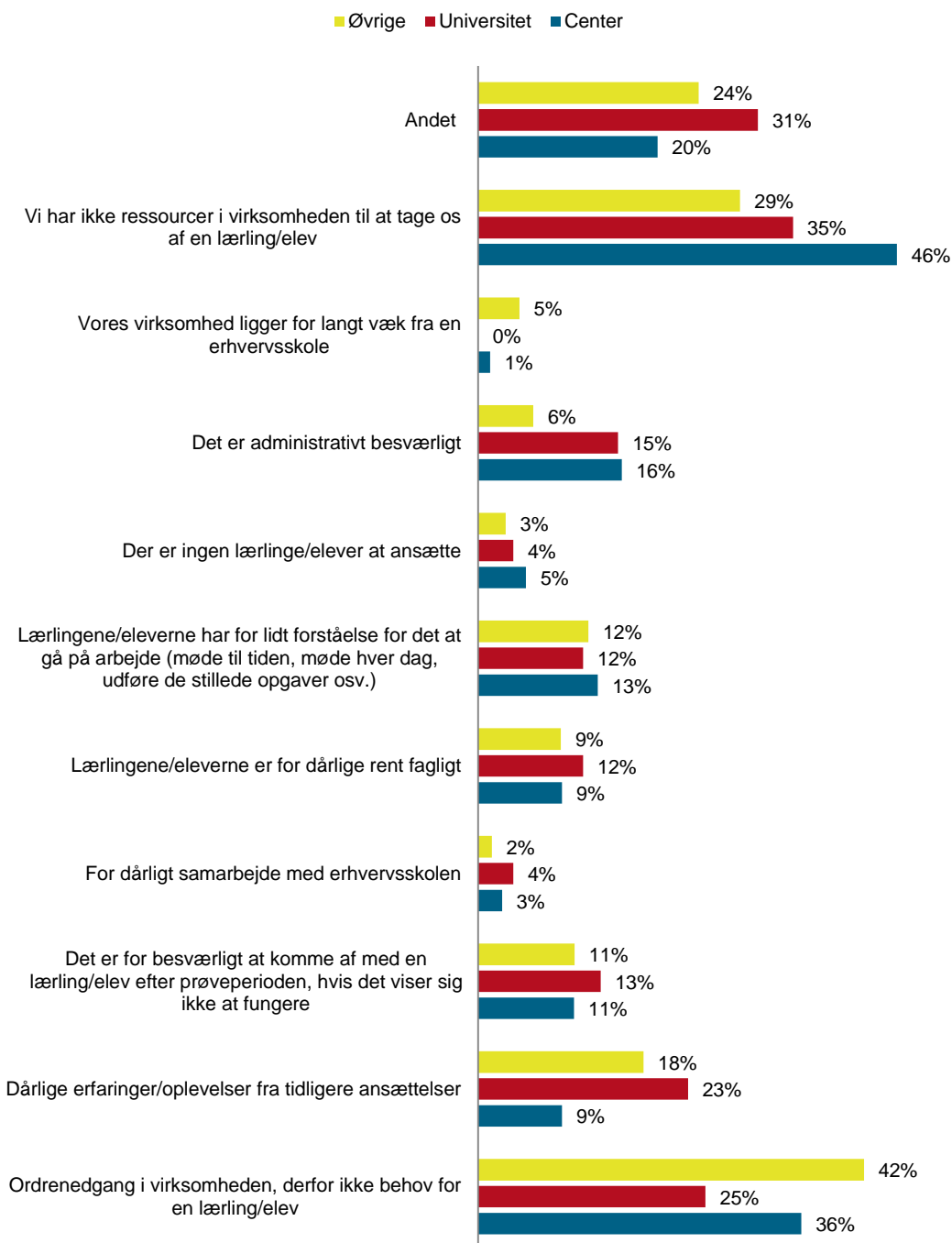
Sammenholdes barriererne med virksomhedernes geografiske placering kan man af nedenstående tabel se, at de praktikplads godkendte virksomheders oplevede barrierer til dels er et geografisk anliggende.

Som det fremgår af Figur 25 Barrierer koblet med geografisk beliggenhed, peger 42 % af virksomhederne fra "Øvrige kommuner" på ordrenedgang, som den primære barriere. Dermed ses de at være hårdere ramt af krisen end virksomhederne i Kommuner med centerby og Universitetsnære kommuner.

46 % af virksomheder beliggende i Kommuner med centerby peger på manglende ressourcer i virksomheden, som er den primære barriere, hvilket er markant mere end i de to øvrige områder.

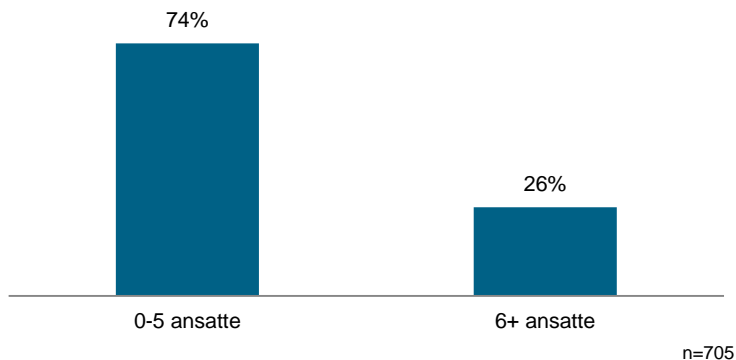
Endelig forekommer det mere administrativt besværligt at ansætte lærlinge/elever i både Kommuner med centerby og Universitetsnære kommuner, end det er i Øvrige kommuner.

Figur 25 Barrierer koblet med geografisk beliggenhed

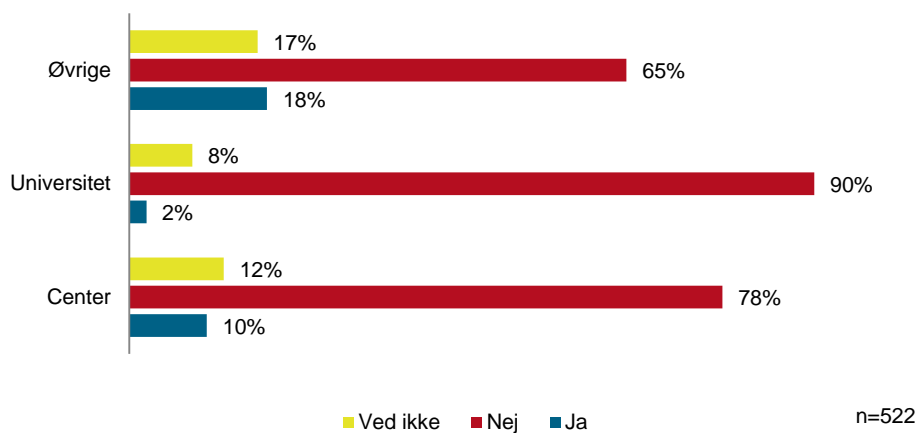
Ser man på den administrative barriere i relation til virksomhedsstørrelse, er der en klar sammenhæng, hvor det er virksomheder med 0-5 ansatte, der synes, at det er administrativt besværligt at ansætte en lærling/elev. 74 % af de virksomheder, der har 0-5 ansatte, har angivet dette som en barriere.

Figur 26 Barrierer koblet med virksomhedsstørrelse

Til gengæld spiller virksomhedens geografiske placering ikke den store rolle i forhold til at rekruttere lærlinge/elever. For de enkelte virksomheder, hvor geografien spiller en rolle, er i Øvrige kommuner, hvor 18 % siger, svarer ja til at geografisk placering er en hæmsko i forhold til at rekruttere lærlinge/elever. I sammenligning, så svarer 65 % af virksomhederne i Øvrige kommuner, at det ikke er en hæmsko.

Figur 27 Rekruttering af lærlinge/elever koblet med geografisk placering

5.3 Kendskab til fleksible forløb.

På spørgsmålet, om de er klar over, at de ikke behøver at tage en lærling/elev i en hel skoleperiode, men kan vælge f.eks. kort aftale, delaftale, restaftale og virksomhedsforlagt undervisning, svarer 63 % af de godkendte og 73 % af de ikke praktikplads godkendte virksomheder, at det er de ikke bekendt med.

Tallene viser, at der - særligt hos de ikke praktikplads godkendte virksomheder - er et stort behov for mere oplysning på trods af, at der findes megen information om fleksible

forløb. Svarene tyder imidlertid på, at informationen ikke er kommet igennem til virksomhederne.

Bedre info om de førnævnte ordninger. (praktikplads godkendt virksomhed om hvad der skal til, for at de ansætter lærling/elev)

Information fra uddannelsesstedet eller skolen om mulighederne (ikke praktikplads godkendt virksomhed)

Dels at vi får øjnene op for eventuelle muligheder, samt at vi får tæt kontakt med uddannelsesvejleder/erhvervsuddannelsessted. (ikke praktikplads godkendt virksomhed)

Figur 28 Kendskab til fleksible forløb

I fokusgruppeinterviewene har flere virksomheder givet udtryk for manglende kendskab til de forskellige muligheder og især de mindre virksomheder har givet udtryk for, at såfremt der kan etableres fleksible forløb, kan de bedre overskue at tage en lærling/elev.

For nogle virksomheder er der også en udfordring i, at de ikke synes, at de rent fagligt kan tilbyde et helt uddannelsesforløb. De peger dog på, at de godt kan tage en lærling/elev, f.eks. sammen med 1-2 andre virksomheder, som så dækker andre dele af uddannelsen. En tømrervirksomhed, der primært arbejder med montage, fortæller, at de ikke synes, at de rent fagligt kan uddanne en lærling:

Vi kan ikke uddanne en lærling, da vi ikke kommer hele vejen rundt om faget. Men det er også vigtigt med montage, så vi vil gerne tage en lærling i fx ½ år, og så kunne han komme til andre, der kommer rundt om andre emner. (praktikplads godkendt virksomhed)

En anden virksomhed peger på det samme, men er slet ikke klar over, at de f.eks. kan dele en lærling/elev med en anden virksomhed.

Vi er en mindre virksomhed med 6 ansatte og vi har pt. ikke kapacitet/overskud til at kunne sørge ordentligt for en lærling/elev og vi vil ikke kunne give personen en ordentlig all round uddannelse. (ikke praktikplads godkendt virksomhed)

I fokusgrupperne har der været en del diskussion om, hvordan man kan stykke en praktikplads sammen og hvilke aftaler, der er bedst. De mere traditionelle håndværksvirksomheder (tømrer, murer, elektriker, bagere etc.) vil som udgangspunkt helst have lærlingen i hele perioden, men flere virksomheder inden for denne gruppe fortæller, at de er begyndt af tage de unge ind på delaftaler, selvom de egentlig godt vil have dem under hele uddannelsen. Det gør de for at sikre, at lærlingen/eleven holder "dampen oppe" og gør sig umage for at bevare praktikpladsen.

Så holder man motivationen oppe hos dem. De bliver lovet en ny delaftale, hvis de møder til tiden og gør en indsats. Som regel har vi dem i hele deres uddannelse, men altså på delaftaler. (praktikplads godkendt virksomhed)

Vi har besluttet, pga. meget dårlige oplevelser med lærlinge, at prøveperioden skal forlænges med 6 måneder – udover de 3 måneder, da alt for mange godt kan anstrenge sig i 3 måneder. Måske vil det gøre, at flere vil ansætte lærlinge – aner det dog ikke, men faktum er, at vi gerne vil have lærlinge. (praktikplads godkendt virksomhed)

At virksomhederne har fokus på at lave kortere aftale forhold, som en motivationsfremmende indsats, kan ses i relation til, at 40 % af virksomhederne som en barriere for at ansætte lærlinge/elever, angiver at eleverne har for lidt forståelse for at gå på arbejde (møde til tiden, udføre de stillede opgaver mv.). Knap 20 % siger, at det er for besværligt at komme af med en elev efter prøveperioden, hvis det viser sig ikke at fungere.

Af samme årsager foretrækker en del af de interviewede virksomheder at tage en lærling/elev, som de kender og som har arbejdet hos dem efter skole eller som arbejdsdreng/pige i en periode. Alternativt tager de den person, som uopfordret har søgt praktikplads og været på besøg flere gange i virksomheden.

5.4 Tilskud/præmie

Det er ikke et tilskud/præmie, der motiverer virksomhederne til at ansætte en lærling/elev. Således svarer 70 % af de ikke-godkendte og 56 % af de godkendte virksomheder nej til, at de ville ansætte en elev/lærling, hvis de modtog et tilskud/præmie.

Jeg vil ikke bare ansætte en elev, fordi jeg fik tilskud. Det skal gøres, fordi vi har lyst, tid og overskud/ressourcer til det. (virksomhed)

For nogle af de små virksomheder, som oplever, at det er dyrt at have en lærling/elev, kan det dog være af betydning, men det er ikke et gennemgående billede.

I fokusgrupperne har virksomhederne peget på, at der, hvor der kan være en økonomisk barriere, er i forhold til voksenlærlinge. Voksenlærlinge er dyrere end de yngre – og ofte heller ikke så fleksible som de unge (i forhold til arbejdstider, ude-dage mv.), da de må-

ske har familie og er forsørgere. Omvendt foretrækker nogle virksomheder voksenlærlinge, der er mere selvstændige end de yngre.

5.5 Oplevelsen af folkeskolernes og de unges kendskab til erhvervsuddannelserne

Virksomhederne oplever, at der blandt lærere og vejledere ikke er kendskab nok til erhvervsuddannelser generelt og at det er medvirkende til, at de unge ikke bliver introduceret til erhvervsuddannelserne. Omvendt svarer virksomhederne i spørgeskemaundersøgelsen, at de intet selv gør for at tiltrække flere unge til branchen.

I fokusgruppeinterviewene har flere fortalt, at de har forsøgt at komme ud på den/de lokale folkeskoler i deres lokalområde for at fortælle om deres fag, men at det ikke er særlig nemt. Samtidig har både kommunalreform og ændringerne i vejledningsreformen gjort det sværere, da virksomhederne oplever, at der dels er blevet længere til 'kommunen', dels at deres kontakt til UU-vejledningen er blevet mindre, siden det blev en central enhed. Begge dele gør, at de mangler den lokale tilknytning og kendskab til områdets virksomheder.

Generelt er virksomhederne meget opmærksomme på, at de også har et ansvar for at tiltrække de stærke elever, der før i tiden ville have taget en erhvervsuddannelse, men i dag tager på gymnasiet.

Vi har indimellem fornøjelsen at holde indlæg i Folkeskolens ældste klasser, og kan ofte her høre interesse for VVS og Ventilationsfaget. Der er ikke tvivl om, at der i skolernes erhvervsvejledning har været stor fokus på at få alle elever på gymnasial uddannelse, og så kan de der absolut ikke kan regne og skrive få en erhvervsfaglig uddannelse. Det er en stor fejl, idet der i mange brancher bestemt er brug for boglige kompetencer. (praktikplads godkendt virksomhed)

Virksomhederne er godt klar over, at erhvervsuddannelserne ikke har et overvældende godt *image* og at det også er deres ansvar, at være med til at vende det billede. Samtidig peger de på, at det kræver en stor indsats for at vende udviklingen.

De sidste 20 år har man sagt, at det var de dumme, der tog en erhvervsuddannelse. Der skal aggressiv markedsføring til at ændre det billede. (praktikplads godkendt virksomhed)

Der er flere, som peger på DM i Skills, som et tiltag, der har fået de unges øjne op for, at det er sejt, at tage en erhvervsuddannelse og virksomheder ser gerne, at der laves noget i den stil helt lokalt, fx overfor folkeskoleeleverne¹⁰. Der er bl.a. forslag om en "håndværkets dag" i folkeskolen, hvor de lokale virksomheder kan vise hvad de laver og evt. lade de unge konkurrere.

¹⁰ Der eksisterer allerede SkillsStafetten, der giver 8. klasser mulighed for at konkurrere mod hinanden i forskellige erhverv.